

Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P02G051V01101	Aprendizaxe e control motor	1c	6
P02G051V01102	Fisioloxía do exercicio I	1c	6
P02G051V01103	Socioloxía e historia da actividade física e o deporte	1c	6
P02G051V01104	Anatomía humana para o movemento	1c	6
P02G051V01105	Pedagogía da educación física e o deporte	1c	6
P02G051V01106	Fundamentos da competencia motriz	2c	6
P02G051V01107	Kinesiología do movemento humano	2c	6
P02G051V01108	Fundamentos das actividades de loita	2c	6
P02G051V01109	Psicoloxía da actividade física e o deporte	2c	6
P02G051V01110	Metodoloxía da investigación e estatística na actividade física e o deporte	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aprendizaxe e control motor**

Materia	Aprendizaxe e control motor			
Código	P02G051V01101			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Novo Carballal, Antonio Figueira Rodríguez, Alberto			
Profesorado	Figueira Rodríguez, Alberto Novo Carballal, Antonio Romo Pérez, Vicente			
Correo-e	anovo@uvigo.es AFIGUEIRA@UVIGO.ES			
Web				
Descrición xeral				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B1	1.1 Comprender, elaborar e saber aplicar os procedementos, estratexias, actividades, recursos, técnicas e métodos que interveñen no proceso de ensinanza-aprendizaxe con eficiencia, desenvolvendo todo o curso da acción en todos os sectores de intervención profesional de actividade física e deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).
B2	2.1 Saber orientar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
B3	2.2 Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
B9	6.1 Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico.
B10	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.
C1	1.1 Comprender, elaborar e saber aplicar os procedementos, estratexias, actividades, recursos, técnicas e métodos que interveñen no proceso de ensinanza-aprendizaxe con eficiencia, desenvolvendo todo o curso da acción en todos os sectores de intervención profesional de actividade física e deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).
C2	1.2 Deseñar e aplicar o proceso metodolóxico composto pola observación, reflexión, análise, diagnóstico, execución, avaliación técnico-científica e/ou divulgación en distintos contextos e en todos os sectores da intervención profesional na actividade física e o deporte.
C3	1.3 Comunicarse e interactuar de forma adecuada e eficiente, na actividade física e deportiva, en diversos contextos de intervención, demostrando habilidades docentes de forma consciente, natural e continua.
C4	1.4. Adaptar a intervención educativa ás características e necesidades individuais de toda a poboación e facendo fincapé en poboacións de carácter especial como: escolares, maiores (maiores), persoas con mobilidade reducida e persoas con patologías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou similares). prescrito por un médico), tendo en conta o xénero e a diversidade.
C6	2.2. Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
C7	2.3 Deseñar e aplicar de forma fluída, natural, consciente e continuada, un exercicio físico e unha condición física adecuados, eficientes, sistemáticos, variados, baseados en evidencia científica, para o desenvolvemento de procesos de adaptación e mellora ou readaptación de determinadas capacidades de cada persoa en relación ao ser humano. o movemento e a súa optimización; co fin de poder resolver problemas desestruturados, de complexidade crecente e imprevisibles e con énfase en poboacións de carácter especial.

- C8 2.4 Articular e amosar un nivel avanzado de destreza na análise, deseño e avaliación de probas de avaliación e control da condición física e do rendemento físico-deportivo.
- C9 2.5 Saber readaptar, reciclar e/ou reeducar persoas, colectivos ou equipos con lesións e patoloxías (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), compiten ou non, mediante actividades físico-deportivas e exercicios físicos adecuados ao seu características e necesidades.
- C10 2.6 Mostrar un nivel avanzado na planificación, aplicación, control e avaliación dos procesos de adestramento físico e deportivo.
- C16 4.3 Desenvolver e poñer en práctica a avaliación técnico-científica dos elementos, métodos, procedementos, actividades, recursos e técnicas que conforman as manifestacións do movemento e dos procesos de condición física e exercicio físico; tendo en conta o desenvolvemento, as características, as necesidades e o contexto dos individuos, os distintos tipos de poboación e os espazos onde se realiza a actividade física e o deporte; nos distintos sectores da intervención profesional e con énfase en poboacións de carácter especial.
- C18 5.2 Identificar, organizar, dirixir, planificar, coordinar, implantar e realizar unha avaliación técnico-científica dos distintos tipos de actividades físicas e deportivas adaptadas ao desenvolvemento, características e necesidades das persoas e ao tipo de actividade, espazo e actividade. entidade, en todo tipo de actividades físicas e servizos deportivos, incluídos os eventos deportivos, e en calquera tipo de organización, poboación, contexto, medio e poboación e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade. e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou prescritos por un médico) e en calquera sector da actividade física profesional e da intervención deportiva (educación físico-deportiva formal e informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección). da actividade física e do deporte) garantindo a seguridade, a eficacia e a profesionalidade na actividade desenvolvida cumprindo a normativa vixente.
- C23 6.3 Articular e desprezar con rigor e actitude científica as xustificacións sobre as que elaborar, apoiar, xustificar e xustificar de forma constante e profesional todos os actos, decisións, procesos, procedementos, actuacións, actividades, tarefas, conclusións, informes e desempeño profesional.
- D1 1.1. Comprender, elaborar y saber aplicar los procedimientos, estrategias, actividades, recursos, técnicas y métodos que intervienen en el proceso de enseñanza-aprendizaje con eficiencia, desarrollando todo el curso de la acción en todos los sectores de intervención profesional de actividad física y deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; entrenamiento físico y deportivo; ejercicio físico para la salud; dirección de actividad física y deporte).
- D2 1.2. Diseñar y aplicar el proceso metodológico integrado por la observación, reflexión, análisis, diagnóstico, ejecución, evaluación técnico-científica y/o difusión en diferentes contextos y en todos los sectores de intervención profesional de la actividad física y del deporte.
- D3 1.3 Comunicar e interactuar de forma adecuada y eficiente, en actividad física y deportiva, en contextos de intervención diversos, demostrando habilidades docentes de forma consciente, natural y continuada.
- D4 1.4. Adaptar a intervención educativa ás características e necesidades individuais de toda a poboación e facendo fincapé en poboacións de carácter especial como: escolares, maiores (maiores), persoas con mobilidade reducida e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou similares). prescrito por un médico), tendo en conta o xénero e a diversidade.
- D5 2.1 Saber orientar, diseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfase nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
- D7 2.3 Diseñar e aplicar de forma fluída, natural, consciente e continuada, un exercicio físico e unha condición física adecuados, eficientes, sistemáticos, variados, baseados en evidencia científica, para o desenvolvemento de procesos de adaptación e mellora ou readaptación de determinadas capacidades de cada persoa en relación ao ser humano. o movemento e a súa optimización; co fin de poder resolver problemas desestruturados, de complexidade crecente e imprevisibles e con énfase en poboacións de carácter especial.
- D8 2.4 Articular e amosar un nivel avanzado de destreza na análise, deseño e avaliación de probas de avaliación e control da condición física e do rendemento físico-deportivo.
- D9 2.5 Saber readaptar, reciclar e/ou reeducar persoas, colectivos ou equipos con lesións e patoloxías (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), compiten ou non, mediante actividades físico-deportivas e exercicios físicos adecuados ao seu características e necesidades.
- D16 4.1 Desenvolver con fluidez procedementos e protocolos para resolver problemas non estruturados, imprevisibles e cada vez máis complexos, articulando e desprezando un dominio dos elementos, métodos, procesos, actividades, recursos e técnicas que conforman as habilidades motrices básicas, as actividades físicas, as habilidades deportivas, o xogo, a expresión expresiva. actividades corporales e de danza, e actividades na natureza de forma adecuada, eficiente, sistemática, variada e metodoloxicamente integrada para toda a poboación e con énfase en poboacións de carácter especial como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticados e/ou prescritos por un médico), tendo en conta o xénero e a diversidade e en calquera sector de intervención profesional da actividade física e do deporte (educación física formal e informal- deporte; formación física e deportiva). ; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).
- D18 4.3 Desenvolver e poñer en práctica a avaliación técnico-científica dos elementos, métodos, procedementos, actividades, recursos e técnicas que conforman as manifestacións do movemento e dos procesos de condición física e exercicio físico; tendo en conta o desenvolvemento, as características, as necesidades e o contexto dos individuos, os distintos tipos de poboación e os espazos onde se realiza a actividade física e o deporte; nos distintos sectores da intervención profesional e con énfase en poboacións de carácter especial.

D23	5.5 Articular e despregar asesoramento, certificación e avaliación técnico-científica das actividades físicas e deportivas e dos recursos en todos os servizos, contextos, contornos e sectores de intervención profesional da actividade física e deportiva, así como no deseño e elaboración de informes técnicos en todos os servizos de actividade física e deporte.
D24	6.1 Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico.
D25	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Nova	B1	C1	D1
	B2	C2	D2
	B3	C3	D3
	B9	C4	D4
	B10	C6	D5
		C7	D7
		C8	D8
		C9	D9
		C10	D16
		C16	D18
		C18	D23
		C23	D24
			D25

Contidos

Tema	
1. Fundamentos, característica e estrutura da aprendizaxe e control motor na Educación Física	1.1. Comportamento motor: fundamentos, características, estrutura da aprendizaxe. 1.2. Evolución dos campos de estudo da aprendizaxe e control motor. 1.3. Perspectivas teóricas da aprendizaxe motora.
2. A práctica motriz como elemento de aprendizaxe na Educación Física.	2.1. Tipos de práctica. 2.2. Distribución da práctica. 2.3. Transferencia na práctica. 2.4. Variabilidade na práctica.
3. Control motor no ámbito da actividade física e o deporte.	3.1. Bases teóricas do control motor. 3.2. Fisioloxía do control motor. 3.3. Receptores e movemento.
4. Procesos de adquisición da habilidade motora.	4.1. Característica e estrutura da habilidade motriz. b. Dificultade e complexidade. 4.2. Etapas de adquisición da habilidade motriz. 4.3. Atención e aprendizaxe motora. 4.4. Memoria motriz, codificación e esquecemento. 4.5. Transferencia.
5. Mecanismos na aprendizaxe motora.	5.1. Modelos do comportamento motor. 5.2. A información na aprendizaxe motora (FB). 5.3. Percepción. 5.4. Decisión. 5.5. Execución.
6. Avaliación da aprendizaxe motora.	6.1. Avaliación da Aprendizaxe motora
7. O programa motor.	7.1. Estrutura da programación motora. 7.2. Programa motor e patrón neuromuscular. 7.3. A complexidade motora. 7.4. Tipos de programa motor

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	28	60	88
Seminario	7	12	19
Prácticas de laboratorio	15	24	39
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	O profesor exporá os contidos da materia, aclarando conceptos, clasificacións, técnicas de aplicación, fundamentos, etc
Seminario	Realizaranse seminarios para profundar na análise dos mecanismos de feedback, tipos de práctica e o control motor. O alumnado terá que realizar traballos sobre os temas tratados.
Prácticas de laboratorio	Análise de vídeos. Prácticas onde se analizan os mecanismos de aprendizaxe. Prácticas sobre percepción e decisión.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Calquera úbida será atendida nas horas de tutoría ou directamente no grupo de clase se pode ser de interés xeral.
Prácticas de laboratorio	Trabálláense de forma práctica os temas teóricos descritos nos contidos, para saber facer e comprender especificamente o temario proposto. A atención persoal ou tutoría realizáense nas horas establecidas no despacho 225 de maneira presencial e de forma telemática previa cita no despacho virtual 915, por correo electrónico ou calquera outro medio dispoñible e de común acordo.
Seminario	Trabálláense temas monográficos dos contidos, para aclarar e mellorar devanditos conceptos. A atención persoal ou tutoría realizáense nas horas establecidas no despacho 225 de maneira presencial e de forma telemática previa cita no despacho virtual 915, por correo electrónico ou calquera outro medio dispoñible e de común acordo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Avaliarase: A calidade dos traballos. A participación activa.	15	
Prácticas de laboratorio	Avaliarase: A calidade dos traballos. A participación activa.	10	
Exame de preguntas obxectivas	Sobre os temas tratados nas sesións de clase, en calqueira das súas modalidades.	40	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Questións a desenvolver sobre os temas da teoría.	35	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Schmidt & Amp, Lee, **Motor Control and Learning**, HK,

Bibliografía Complementaria

Magill, R.A. & Anderson D.I., **Motor Learning and Control**, Macgraw-Hill,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Anatomía humana para o movemento/P02G051V01104

Fisioloxía do exercicio I/P02G051V01102

Fundamentos da competencia motriz/P02G051V01106

Kinesiología do movemento humano/P02G051V01107

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Anatomía humana para o movemento/P02G051V01104

Fisioloxía do exercicio I/P02G051V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fisioloxía do exercicio I**

Materia	Fisioloxía do exercicio I			
Código	P02G051V01102			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	González Matías, Lucas Carmelo			
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B2	2.1 Saber orientar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
B3	2.2 Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
C5	2.1 Saber orientar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
C6	2.2. Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
C8	2.4 Articular e amosar un nivel avanzado de destreza na análise, deseño e avaliación de probas de avaliación e control da condición física e do rendemento físico-deportivo.
C11	3.1 Analizar, identificar, diagnosticar, promover, orientar e avaliar estratexias, accións e actividades que favorezan a adhesión a un estilo de vida activo e a participación e a práctica regular e saudable da actividade física e do deporte e do exercicio físico de forma adecuada, eficiente e segura por parte dos cidadáns. co fin de mellorar a súa saúde global, benestar e calidade de vida, e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, de saúde ou asimiladas (diagnosticadas e/ou prescritas). por un médico) tendo en conta o xénero e a diversidade.
C14	3.4 Promover a educación, a difusión, a información e a orientación constante ás persoas e líderes sobre os beneficios, a significación, as características e os efectos positivos da práctica regular da actividade física e deportiva e do exercicio físico, dos riscos e danos dunha práctica inadecuada e dos elementos e criterios que identifiquen a súa correcta execución, así como información, orientación e asesoramento sobre as posibilidades de actividade física e deportiva adecuadas no seu contorno en calquera sector de intervención profesional.
C15	3.5 Organizar a promoción de políticas, estratexias e programas educativos sobre aspectos da saúde pública, en relación coa actividade física e o deporte (para a prevención de factores de risco e enfermidades); así como cooperar con outros axentes implicados nel: en calquera sector de intervención profesional da actividade física e do deporte.
C22	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.
C23	6.3 Articular e despregar con rigor e actitude científica as xustificacións sobre as que elaborar, apoiar, xustificar e xustificar de forma constante e profesional todos os actos, decisións, procesos, procedementos, actuacións, actividades, tarefas, conclusións, informes e desempeño profesional.

D5	2.1 Saber orientar, diseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
D6	2.2 Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
D8	2.4 Articular e amosar un nivel avanzado de destreza na análise, deseño e avaliación de probas de avaliación e control da condición física e do rendemento físico-deportivo.
D11	3.1 Analizar, identificar, diagnosticar, promover, orientar e avaliar estratexias, accións e actividades que favorezan a adhesión a un estilo de vida activo e a participación e a práctica regular e saudable da actividade física e do deporte e do exercicio físico de forma adecuada, eficiente e segura por parte dos cidadáns. co fin de mellorar a súa saúde global, benestar e calidade de vida, e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, de saúde ou asimiladas (diagnosticadas e/ou prescritas). por un médico) tendo en conta o xénero e a diversidade.
D14	3.4 Promover a educación, a difusión, a información e a orientación constante ás persoas e líderes sobre os beneficios, a significación, as características e os efectos positivos da práctica regular da actividade física e deportiva e do exercicio físico, dos riscos e danos dunha práctica inadecuada e dos elementos e criterios que identifiquen a súa correcta execución, así como información, orientación e asesoramento sobre as posibilidades de actividade física e deportiva adecuadas no seu contorno en calquera sector de intervención profesional.
D15	3.5 Organizar a promoción de políticas, estratexias e programas educativos sobre aspectos da saúde pública, en relación coa actividade física e o deporte (para a prevención de factores de risco e enfermidades); así como cooperar con outros axentes implicados nel: en calquera sector de intervención profesional da actividade física e do deporte.
D24	6.1 Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico.
D25	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.
D26	6.3 Articular e despreparar con rigor e actitude científica as xustificacións sobre as que elaborar, apoiar, xustificar e xustificar de forma constante e profesional todos os actos, decisións, procesos, procedementos, actuacións, actividades, tarefas, conclusións, informes e desempeño profesional.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Identificar o obxecto de estudo das Ciencias da Actividade Física e do Deporte.		C22 C23	D24 D25 D26
Coñecer e comprender a literatura científica do ámbito da Actividade Física e o Deporte.	B2 B3	C5 C6 C22	D5 D6 D24
Coñecer e comprender os factores fisiolóxicos e biomecánicos que condicionan a práctica da Actividade Física e o Deporte.	B3	C6 C11	D6 D11 D25 D26
Coñecer e comprender os efectos da práctica do exercicio físico sobre a estrutura e función do corpo humano.		C11 C14 C22	D11 D14 D25
Coñecer e comprender os fundamentos do deporte.	B3	C6 C14 C15	D6 D14 D15
Promover e avaliar a formación de hábitos perdurables e autónomos de práctica da Actividade Física e o Deporte.	B2	C5 C8 C11 C14	D5 D8 D11 D14
Aplicar principios fisiolóxicos, biomecánicos, comportamentais e sociais, aos diferentes campos da Actividade Física e o Deporte.	B2 B3	C5 C6 C8 C15	D5 D6 D8 D15
Avaliar a condición física e prescribir exercicio físico orientado cara á saúde.	B2 B3	C5 C6 C8 C11 C14 C15	D5 D6 D8 D11 D14 D15

Identificar os riscos que se derivan para a saúde da práctica de actividades físicas inadecuadas	B2	C5	D5
	B3	C6	D6
		C8	D8
		C11	D11
		C14	D14
		C15	D15

Contidos

Tema	
1. Fisioloxía celular e do sistema nervioso.	1) Introducción, historia e aspectos xerais. Significado da Fisioloxía. 2) Membrana plasmática. Características funcionais e transporte. Fenómenos eléctricos de membrana. 3) Fisioloxía da neurona. Organización funcional do sistema nervioso. Comunicación Neuronal: a sinapsis. Neurotransmisores e neurotransmisión 4) Control motor. Sistema nervioso autónomo ou vexetativo
2. Fisioloxía do músculo.	5) Estrutura e función do músculo estriado. 6) Mecánica da contracción muscular
3. Fisioloxía do sistema endocrino e metabolismo.	7) Sistema endocrino. Neuroendocrinoloxía. 8) Control endocrino do metabolismo
4. Sistemas enerxéticos e valoración fisiolóxica do exercicio.	9) Metabolismo enerxético 10) Valoración fisiolóxica do exercicio

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	30	30	60
Resolución de problemas de forma autónoma	0	18	18
Lección maxistral	19	48	67
Exame de preguntas obxectivas	1.5	0	1.5
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	1	1
Exame de preguntas obxectivas	1.5	0	1.5
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	1	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Aplicación práctica dos temas estudados a nivel teórico. Realizaranse diversas prácticas en grupo, para unha maior fixación dos conceptos relacionados co sistema nervioso, a contracción muscular, as vías metabólicas e o control hormonal do exercicio, así como distintas probas de valoración do exercicio. As prácticas de simulación de procesos fisiolóxicos realizaranse na aula de informática. As prácticas e valoración Fisiolóxica do exercicio realízanse no laboratorio de fisioloxía do exercicio, nas pistas de atletismo ou noutras dependencias ou exteriores da Facultade
Resolución de problemas de forma autónoma	Formulación, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado cos temas teóricos vistos na aula. E o seu seguimento poderá realizarse a través da plataforma de teledocencia da Universidade. MOOVI: https://moovi.uvigo.gal/login/index.php/
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Atenderase ao alumno ás preguntas e dúbidas expostas durante o desenvolvemento das prácticas da materia preferiblemente por medios telemáticos, a través da plataforma de teledocencia MOOVI: https://moovi.uvigo.gal/login/index.php/ ou baixo a modalidade de cita previa por correo electrónico: Marta Conde Sieira: mconde@uvigo.es Federico Mallo Ferrer: fmallo@uvigo.es Lucas C. González Matías: lucascgm@uvigo.es Por videoconferencia nos despachos virtuais: Sala 1494 - Prof. Federico Mallo Ferrer Sala 1183 - Prof. Lucas Carmelo González Matías
Lección maxistral	Atenderase ao alumno ás preguntas e dúbidas expostas durante o desenvolvemento da materia preferiblemente por medios telemáticos, baixo a modalidade de cita previa, por correo electrónico: Federico Mallo Ferrer: fmallo@uvigo.es Lucas C. González Matías: lucascgm@uvigo.es , por videoconferencia nos despachos virtuais: Sala 1494 - Prof. Federico Mallo Ferrer Sala 1183 - Prof. Lucas Carmelo González Matías ou través da plataforma de teledocencia MOOVI: https://moovi.uvigo.gal/login/index.php/

Avaliación					
	Descrición	Cualificación		Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Exame de preguntas obxectivas	Parcial A. Probas para a avaliación das competencias adquiridas, que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos, etc.). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	40	B2 B3	C5 C6 C8 C11 C14 C15 C22 C23	D5 D6 D8 D11 D14 D15 D24 D25 D26
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia. Elaboración dun documento por parte do alumno no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos	10	B3	C6 C8 C22 C23	D6 D8 D25 D26
Exame de preguntas obxectivas	Parcial B. Probas para a avaliación das competencias adquiridas, que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos, etc.). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	40	B2 B3	C5 C6 C8 C11 C14 C15 C22 C23	D5 D6 D8 D11 D14 D15 D24 D25 D26
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia. Elaboración dun documento por parte do alumno no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a análise e tratamento de datos	10	B3	C6 C8 C22 C23	D6 D8 D25 D26

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización das prácticas é obrigatoria e aprobalas é un requisito para aprobar a materia. (Asistencia mínima do 80%). A avaliación da teoría será mediante dous exames escritos, principalmente preguntas tipo test, aínda que tamén poderá conter preguntas de resposta curta ou preguntas de desenvolvemento dun tema. A materia dividida nes parciais, será necesario para superalos obter unha puntuación de 5 ou mais sobre 10, en cada un dos dous parciais da materia para poder aprobala. Na segunda e seguintes convocatorias, se gardará a nota das prácticas, no caso de que estas estivesen aprobadas e, na parte teórica manterase os mesmos criterios que na primeira convocatoria. Todo o alumnado, asista ou non ás aulas, poderá ser avaliado, mediante un examen teórico-práctico nas datas oficiais de examen (<http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>) onde a nota será do 100%

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Berne, Robert M.; Koeppen, Bruce M.; Stanton, Bruce A.; Levy, Matthew N., **Fisiología**, 978-84-9113-258-5, 7ª, Elsevier, 2018
- Boron, Walter F.; Boulpaep, Emile L., **FISIOLOGÍA MÉDICA**, 978-84-9113-125-0, 3ª, Elsevier, 2017
- McArdle, W. D. Katch, F. I. & Katch, V. L., **Fisiología del ejercicio : nutrición, rendimiento y salud**, 978-84-1600-470-6, 8ª, Wolters Kluwer Health, 2020
- Powers, Scott K. (Scott Kline), and Edward T. Howley., **Fisiología del ejercicio: teoría y aplicación a la forma física y al rendimiento**, 978-84-9910-435-5, 1ª, Paidotribo, 2014

MacDougall, J. Duncan, Howard A. Wenger, and Howard J. Green, **Evaluación fisiológica del deportista**, 8480192364, 1ª, Paidotribo, 2015

Guyton, Arthur C., John E. Hall, and John E. (John Edward) Hall., **Tratado de fisiología médica**, 978-84-9113-024-6, 13ª, Elsevier, 2016

Benardot, Dan, **Nutrición deportiva avanzada**; cómo ajustar la ingesta de alimentos y líquidos para conseguir un entrenamiento y rendimiento óptimos, 978-84-7902-947-0, 2ª, Tutor, 2013

Bibliografía Complementaria

López Chicharro, José, Almudena Fernández Vaquero, and Francisco José Amaro Gahete., **Fisiología del ejercicio**, 978-84-9110-749-1, 4ª, Editorial Médica Panamericana, 2023

Kenney, W. Larry, Jack H. Wilmore, and David L. Costill., **Fisiología del deporte y el ejercicio**, 978-0-7360-8772-8, 5ª, Editorial Médica Panamericana, 2012

Wilmore, Jack H., and David L. Costill, **Fisiología del esfuerzo y del deporte**, 978-84-8019-916-2, 6ª, Paidotribo, 2010

Pocock, Gillian, and Christopher D. Richards, **Fisiología humana: la base de la medicina**, 84-458-1479-6, 2ª, Masson, 2005

Bear, Mark F. et al., **Neurociencia; la exploración del cerebro**, 978-84-16353-61-3, 4ª, Wolters Kluwer, 2016

Schwartz, James H., Eric R. Kandel, and Thomas M. Jessell, **Principios de neurociencia**, 84-486-0311-7, 4ª, McGraw-Hill - Interamericana, 2001

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Anatomía humana para o movimiento/P02G051V01104

Kinesiología do movimento humano/P02G051V01107

Outros comentarios

A materia seguinte a cursar é Fisiología do exercicio II

DATOS IDENTIFICATIVOS**Socioloxía e historia da actividade física e o deporte**

Materia	Socioloxía e historia da actividade física e o deporte			
Código	P02G051V01103			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Pérez Freire, Silvia Velasco Martínez, Luis			
Profesorado	Pérez Freire, Silvia Velasco Martínez, Luis			
Correo-e	silviapf@uvigo.gal luis.velasco.martinez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>Desde o punto de vista da historia, os obxectivos xerais que se pretenden alcanzar nesta materia consisten en achegar ao alumno/á o coñecemento dos fundamentos, conceptos, métodos, técnicas de traballo e ferramentas empregados pola ciencia histórica aplicados aos obxectos concretos que representan a actividade física e o deporte, de modo que sexan capaces de comprender que ambos constitúen unha forma específica de práctica que evoluciona ao longo do tempo e en relación coa sociedade concreta na que se desenvolve.</p> <p>A actividade física e o deporte son conceptos diferentes, pero conectados. Actualmente o deporte constitúe un "frito social total", caracterizado por unha complexa rede de relacións con outros subsistemas (cultural, económico, político, etc.). Por iso o deporte non é só unha actividade física, senón que está determinado polos significados sociais que a sociedade lle atribúe a esas prácticas. A Socioloxía, como ciencia do social, ofrece unha serie de teorías e metodoloxías útiles para explicar as relacións entre prácticas físicas, deporte e contorna sociocultural.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B1	1.1 Comprender, elaborar e saber aplicar os procedementos, estratexias, actividades, recursos, técnicas e métodos que interveñen no proceso de enseñanza-aprendizaxe con eficiencia, desenvolvendo todo o curso da acción en todos os sectores de intervención profesional de actividade física e deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).
B4	3.2 Saber promover, asesorar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente programas de actividade física, exercicio físico e deportes axeitados e variados, adaptados ás necesidades, demandas e características individuais e grupais de toda a poboación, facendo fincapé nas persoas maiores. persoas maiores), o xénero feminino e diversidade, escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico).
B6	5.2 Identificar, organizar, dirixir, planificar, coordinar, implantar e realizar unha avaliación técnico-científica dos distintos tipos de actividades físicas e deportivas adaptadas ao desenvolvemento, características e necesidades das persoas e ao tipo de actividade, espazo e actividade. entidade, en todo tipo de actividades físicas e servizos deportivos, incluídos os eventos deportivos, e en calquera tipo de organización, poboación, contexto, medio e poboación e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade. e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou prescritos por un médico) e en calquera sector da actividade física profesional e da intervención deportiva (educación físico-deportiva formal e informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección). da actividade física e do deporte) garantindo a seguridade, a eficacia e a profesionalidade na actividade desenvolvida cumprindo a normativa vixente.
B11	7.1 Coñecer e saber aplicar os principios éticos, deontolóxicos e de xustiza social no desempeño e implicación profesional, así como ter hábitos de rigor científico e profesional e unha actitude constante de servizo aos cidadáns no exercicio da súa práctica profesional coa que se pretende. mellora, excelencia, calidade e eficiencia.
B12	7.2 Coñecer, elaborar e saber aplicar as condicións ético-deontolóxicas, estrutural-organizativas, o desempeño profesional e a normativa do exercicio profesional dos Licenciados en Ciencias da Actividade Física e do Deporte, en calquera sector profesional da actividade física e do deporte (educación formal e físico-deportivo informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte); así como poder desenvolver un traballo multidisciplinar.

- B13 7.3 Comprender, saber explicar e difundir as funcións, responsabilidades e importancia dun bo profesional Licenciado en Ciencias da Actividade Física e do Deporte, así como analizar, comprender, identificar e reflexionar de forma crítica e autónoma sobre a súa identidade, formación e rendemento profesional para acadar o fins e beneficios da actividade física e do deporte de forma adecuada, segura, saudable e eficiente en todos os servizos físico-deportivos ofrecidos e prestados e en calquera sector profesional da actividade física e do deporte.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Diferenciar as características que presentan a Actividad Física e o Deporte en relación cos distintos contextos históricos e sociais nos que se manifestan.	B1 B4 B12
Relacionar as sinerxias da Actividad física e o Deporte cos novos campos emerxentes de actividade socio-económica.	B1 B4 B12
Identificar os valores sociais cos novos significados sociais das prácticas físico-deportivas.	B1 B4 B12
Aplicar os principios básicos do razonamiento histórico á actividade física e o deporte: explicación causal e contextualizada, tempo histórico e periodización, cambio e continuidade, etc.	B4 B6 B11 B12 B13
Discutir e implementar os coñecemento sociolóxicos en programas de actividade físico-deportiva.	B4 B6 B11 B12 B13

Contidos

Tema	
Introdución teórica e metodolóxica	A actividade física e o deporte como obxectos de estudo da Historia e da Socioloxía. Tempo e tempo histórico. Perspectiva e metodoloxía sociolóxica.
A actividade física a través do tempo	Actividade física e cultura. Actividade física na Antigüidade Clásica. Das prácticas predeportivas ao deporte.
Xénese e desenvolvemento do deporte	Sociedade industrial e deporte. O modelo deportivo inglés. Difusión internacional do deporte.
O Movemento Olímpico	A época do positivismo. O fenómeno da mundialización e as asociacións internacionais. A obra do Barón de Coubertain. A configuración do Movemento Olímpico. Ideoloxía do movemento olímpico.
Sociedad, Cultura, Política y comunicación	Sociedade, cultura, normas e socialización. Significados socioculturais: corpo e xénero. Ideoloxías.
Institución, Estructura, Procesos e desviación	Interacción social e construción social da realidade. Cambio social: modernidade, posmodernidade e globalización. Novos valores e novas prácticas físico-deportivas
Cambio Social e novos valores na sociedade postmoderna	Cambio social. Modernidade e posmodernidade. Globalización. Novos valores e novas prácticas físico-deportivas. Apertura social das actividades físico-deportivas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	30	15	45
Resolución de problemas	7	14	21
Seminario	15	22.5	37.5
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	18	19
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	8.5	8.5
Exame de preguntas obxectivas	1	18	19

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto que deberá desenvolver o estudante.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Resolución de dúbidas sobre a materia explicada nas leccións maxistras, sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas e seminarios. Resolución de dúbidas e problemas que poidan xurdir a medida que se desenvolva a elaboración do traballo. Calquera outro tipo de dúbida ou problema que poida formular o alumno/a.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exame en forma de ensaio sobre os contidos da materia. Resultados do Aprendizaxe: Identificar, enumerar e describir as principais etapas da evolución histórica da Actividad Física e do Deporte e os principios conceptos, variable e perspectivas sociolóxicas. Relacionar as sinerxias da Actividad física e o Deporte cos novos campos emerxentes de actividade socio-económica. Identificar os valores sociais cos novos significados sociais das prácticas físico-deportivas. Diferenciar as características que presentan a Actividad Física e o Deporte en relación cos distintos contextos históricos e sociais nos que se manifestan.	30	B1 B4 B12
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Informes, memorias ou exercicios realizados nas clases prácticas e seminarios. Diferenciar as características que presentan a Actividad Física e o Deporte en relación cos distintos contextos históricos e sociais nos que se manifestan. Relacionar as sinerxias da Actividad física e o Deporte cos novos campos emerxentes de actividade socio-económica. Identificar os valores sociais cos novos significados sociais das prácticas físico-deportivas. Discutir e implementar os coñecemento sociolóxicos en programas de actividade físico-deportiva. Aplicar os principios básicos do razonamiento histórico á actividade física e o deporte: explicación causal e contextualizada, tempo histórico e periodización, cambio e continuidade, etc.	40	B4 B6 B11 B12 B13

Exame de preguntas obxectivas	Exame tipo test sobre os contidos da materia. Resultados do Aprendizaxe: Identificar, enumerar e describir as principais etapas da evolución histórica da Actividad Física e do Deporte e os principios conceptos, variable e perspectivas sociolóxicas. Relacionar as sinerxias da Actividad física e o Deporte cos novos campos emerxentes de actividade socio-económica. Identificar os valores sociais cos novos significados sociais das prácticas físico-deportivas. Diferenciar as características que presentan a Actividad Física e o Deporte en relación cos distintos contextos históricos e sociais nos que se manifestan.	30	B1 B4 B12
-------------------------------	---	----	-----------------

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación continua a través do seguimento do alumnado e da exposición de traballos. Avaliación global do proceso de aprendizaxe e adquisición de competencias e coñecementos. Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de "avaliación global" deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudiantado da Universidade de Vigo). Examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada.

Valorarase a calidade das actividades realizadas e o grao de participación e implicación. En concreto, a precisión conceptual, o nivel de elaboración de ideas, a crítica fundamentada, a organización persoal de ideas e contidos, a coherencia no discurso, a claridade expositiva, o coidado nos aspectos formais académicos e de presentación, o emprego de recursos metodolóxicos e materias.

No caso de alumnos non asistentes, deberán xustificar adecuadamente a causa ao comezo do cuatrimestre. Deberán realizar as mesmas probas, mais de maneira individual e non se terá en conta para a súa cualificación a presencialidade e participación.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas será avaliadas na convocatoria de xullo. Para superar a materia deberá obterse como mínimo un 5 (aprobado) nas dúas partes de que consta (Historia e Socioloxía). No caso de suspender unha parte na convocatoria de xullo no seguinte curso deberá cursarse de novo a totalidade da materia.

As datas oficiais de exame poden consultarse na páxina web da Facultade, no apartado "Organización Académica".

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

García Ferrando, M.; Puig Barata, N.; Lagardera Otero, F. et al, **Sociología del deporte**, 4ª, Alianza, 2017

Mandell, R.D., **Historia cultural del deporte**, 1ª, Bellaterra, 2006

Salvador, J., **El deporte en Occidente. Historia, Cultura y Política**, 1ª, Cátedra, 2006

Coakley & Dunning, **Handbook of Sport Studies**, 1ª, Sage, 2016

Giulianotti, R., **Sport: A critical sociology**, 2ª, John Wiley & Sons, 2016

Bibliografía Complementaria

García Ferrando, M. y Llopis, R., **La popularización del deporte en España. Encuestas de hábitos deportivos 1980-2015**, 1ª, CSD y CIS, 2017

Eliás, N. y Dunning, E., **Deporte y ocio en el proceso de civilización**, 1ª, Fondo de Cultura Económica, 1991

Mason, T., **El deporte en Gran Bretaña**, 1ª, Aranzadi, 1994

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Metodoloxía da investigación e estatística na actividade física e o deporte/P02G051V01110

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía da actividade física e o deporte/P02G051V01109

DATOS IDENTIFICATIVOS**Anatomía humana para o movemento**

Materia	Anatomía humana para o movemento			
Código	P02G051V01104			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	#EnglishFriendly Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Diz Gómez, José Carlos			
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B2	2.1 Saber orientar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
B3	2.2 Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
B4	3.2 Saber promover, asesorar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente programas de actividade física, exercicio físico e deportes axeitados e variados, adaptados ás necesidades, demandas e características individuais e grupais de toda a poboación, facendo fincapé nas persoas maiores (persoas maiores), o xénero feminino e diversidade, escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico).
B9	6.1 Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico.
B10	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.
B11	7.1 Coñecer e saber aplicar os principios éticos, deontolóxicos e de xustiza social no desempeño e implicación profesional, así como ter hábitos de rigor científico e profesional e unha actitude constante de servizo aos cidadáns no exercicio da súa práctica profesional coa que se pretende mellora, excelencia, calidade e eficiencia.
B12	7.2 Coñecer, elaborar e saber aplicar as condicións ético-deontolóxicas, estrutural-organizativas, o desempeño profesional e a normativa do exercicio profesional dos Licenciados en Ciencias da Actividade Física e do Deporte, en calquera sector profesional da actividade física e do deporte (educación formal e físico-deportivo informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte); así como poder desenvolver un traballo multidisciplinar.
C5	2.1 Saber orientar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
C6	2.2. Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
C7	2.3 Deseñar e aplicar de forma fluída, natural, consciente e continuada, un exercicio físico e unha condición física adecuados, eficientes, sistemáticos, variados, baseados en evidencia científica, para o desenvolvemento de procesos de adaptación e mellora ou readaptación de determinadas capacidades de cada persoa en relación ao ser humano. o movemento e a súa optimización; co fin de poder resolver problemas desestruturados, de complexidade crecente e imprevisibles e con énfase en poboacións de carácter especial.
C9	2.5 Saber readaptar, reciclar e/ou reeducar persoas, colectivos ou equipos con lesións e patoloxías (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), compiten ou non, mediante actividades físico-deportivas e exercicios físicos adecuados ao seu características e necesidades.

- C11 3.1 Analizar, identificar, diagnosticar, promover, orientar e avaliar estratexias, accións e actividades que favorezan a adhesión a un estilo de vida activo e a participación e a práctica regular e saudable da actividade física e do deporte e do exercicio físico de forma adecuada, eficiente e segura por parte dos cidadáns. co fin de mellorar a súa saúde global, benestar e calidade de vida, e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, de saúde ou asimiladas (diagnosticadas e/ou prescritas). por un médico) tendo en conta o xénero e a diversidade.
- C12 3.2 Saber promover, asesorar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-cientificamente programas de actividade física, exercicio físico e deportes axeitados e variados, adaptados ás necesidades, demandas e características individuais e grupais de toda a poboación, facendo fincapé nas persoas maiores. persoas maiores), o xénero feminino e diversidade, escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico).
- C13 3.3 Articular e desprezar programas de fomento, orientación, coordinación, supervisión e avaliación técnico-científica da actividade física, o exercicio físico e o deporte para toda a poboación, facendo fincapé nas poboacións de carácter especial, coa presenza dun profesional ou realizados de forma independente polo cidadán, nos distintos tipos de espazos e en calquera sector da actividade física e da intervención profesional do deporte (ensinanzas físico-deportivas formais e informais; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; xestión da actividade física e deportiva) segundo ás posibilidades e necesidades dos cidadáns, para acadar a súa autonomía, comprensión e a maior e adecuada práctica da actividade física e do deporte.
- C14 3.4 Promover a educación, a difusión, a información e a orientación constante ás persoas e líderes sobre os beneficios, a significación, as características e os efectos positivos da práctica regular da actividade física e deportiva e do exercicio físico, dos riscos e danos dunha práctica inadecuada e dos elementos e criterios que identifiquen a súa correcta execución, así como información, orientación e asesoramento sobre as posibilidades de actividade física e deportiva adecuadas no seu contorno en calquera sector de intervención profesional.
- C22 6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.
- C23 6.3 Articular e desprezar con rigor e actitude científica as xustificacións sobre as que elaborar, apoiar, xustificar e xustificar de forma constante e profesional todos os actos, decisións, procesos, procedementos, actuacións, actividades, tarefas, conclusións, informes e desempeño profesional.
- C24 6.4 Articular e desprezar procedementos, procesos, protocolos, análises propios, con rigor e actitude científica en materias de carácter social, xurídico, económico, científico ou ético, cando sexa necesario e pertinente en calquera sector profesional da actividade física e do deporte (educación formal). e informal físico-deportivo; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).
- C25 7.1 Coñecer e saber aplicar os principios éticos, deontolóxicos e de xustiza social no desempeño e implicación profesional, así como ter hábitos de rigor científico e profesional e unha actitude constante de servizo aos cidadáns no exercicio da súa práctica profesional coa que se pretende. mellora, excelencia, calidade e eficiencia.
- C26 7.2 Coñecer, elaborar e saber aplicar as condicións ético-deontolóxicas, estrutural-organizativas, o desempeño profesional e a normativa do exercicio profesional dos Licenciados en Ciencias da Actividade Física e do Deporte, en calquera sector profesional da actividade física e do deporte (educación formal e físico-deportivo informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte); así como poder desenvolver un traballo multidisciplinar.
- D5 2.1 Saber orientar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-cientificamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
- D6 2.2 Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
- D7 2.3 Deseñar e aplicar de forma fluída, natural, consciente e continuada, un exercicio físico e unha condición física adecuados, eficientes, sistemáticos, variados, baseados en evidencia científica, para o desenvolvemento de procesos de adaptación e mellora ou readaptación de determinadas capacidades de cada persoa en relación ao ser humano. o movemento e a súa optimización; co fin de poder resolver problemas desestruturados, de complexidade crecente e imprevisibles e con énfase en poboacións de carácter especial.
- D8 2.4 Articular e amosar un nivel avanzado de destreza na análise, deseño e avaliación de probas de avaliación e control da condición física e do rendemento físico-deportivo.
- D11 3.1 Analizar, identificar, diagnosticar, promover, orientar e avaliar estratexias, accións e actividades que favorezan a adhesión a un estilo de vida activo e a participación e a práctica regular e saudable da actividade física e do deporte e do exercicio físico de forma adecuada, eficiente e segura por parte dos cidadáns. co fin de mellorar a súa saúde global, benestar e calidade de vida, e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, de saúde ou asimiladas (diagnosticadas e/ou prescritas). por un médico) tendo en conta o xénero e a diversidade.
- D12 3.2 Saber promover, asesorar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-cientificamente programas de actividade física, exercicio físico e deportes axeitados e variados, adaptados ás necesidades, demandas e características individuais e grupais de toda a poboación, facendo fincapé nas persoas maiores. persoas maiores), o xénero feminino e diversidade, escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico).

D13	3.3 Articular e despreparar programas de fomento, orientación, coordinación, supervisión e avaliación técnico-científica da actividade física, o exercicio físico e o deporte para toda a poboación, facendo fincapé nas poboacións de carácter especial, coa presenza dun profesional ou realizados de forma independente polo cidadán, nos distintos tipos de espazos e en calquera sector da actividade física e da intervención profesional do deporte (ensinanzas físico-deportivas formais e informais; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; xestión da actividade física e deportiva) segundo ás posibilidades e necesidades dos cidadáns, para acadar a súa autonomía, comprensión e a maior e adecuada práctica da actividade física e do deporte.
D14	3.4 Promover a educación, a difusión, a información e a orientación constante ás persoas e líderes sobre os beneficios, a significación, as características e os efectos positivos da práctica regular da actividade física e deportiva e do exercicio físico, dos riscos e danos dunha práctica inadecuada e dos elementos e criterios que identifiquen a súa correcta execución, así como información, orientación e asesoramento sobre as posibilidades de actividade física e deportiva adecuadas no seu contorno en calquera sector de intervención profesional.
D24	6.1 Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico.
D25	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.
D26	6.3 Articular e despreparar con rigor e actitude científica as xustificacións sobre as que elaborar, apoiar, xustificar e xustificar de forma constante e profesional todos os actos, decisións, procesos, procedementos, actuacións, actividades, tarefas, conclusións, informes e desempeño profesional.
D27	6.4 Articular e despreparar procedementos, procesos, protocolos, análises propios, con rigor e actitude científica en materias de carácter social, xurídico, económico, científico ou ético, cando sexa necesario e pertinente en calquera sector profesional da actividade física e do deporte (educación formal). e informal físico-deportivo; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).
D28	7.1 Coñecer e saber aplicar os principios éticos, deontolóxicos e de xustiza social no desempeño e implicación profesional, así como ter hábitos de rigor científico e profesional e unha actitude constante de servizo aos cidadáns no exercicio da súa práctica profesional coa que se pretende. mellora, excelencia, calidade e eficiencia.
D29	7.2 Coñecer, elaborar e saber aplicar as condicións ético-deontolóxicas, estrutural-organizativas, o desempeño profesional e a normativa do exercicio profesional dos Licenciados en Ciencias da Actividade Física e do Deporte, en calquera sector profesional da actividade física e do deporte (educación formal e físico-deportivo informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte); así como poder desenvolver un traballo multidisciplinar.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Actuación dentro dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.	B2 B11 B12	C25 C26	D28 D29
Adaptación a novas situacións, resolución de problemas e aprendizaxe autónoma.	A2 B3 B7 B9	C6 C14	D24 D25 D26
Coñecemento e comprensión da literatura científica do ámbito da anatomía.	B3 B4 B4 B9	C6 C8 C14 C22 C23	D5 D5 D6 D6 D7
Coñecemento e comprensión dos factores fisiolóxicos e biomecánicos que condicionan a práctica da actividade física e o deporte.	B2 B3 B9 B10	C5 C7 C9 C11 C12 C13 C22 C24	D5 D6 D7 D8 D11 D12 D13 D14 D24 D25 D27
Coñecemento e comprensión dos principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional.	A1 B11 B12	C25 C26	D28 D29
Hábitos de excelencia e calidade no exercicio profesional.	A1 B2 B4 B9 B10 B11 B12	C11 C12 C14 C22 C25 C26	D12 D13 D14 D24 D25 D26

Manexo da información científica básica aplicada á actividade física e ao deporte nas súas diferentes manifestacións.	A1	B9	C5 C22 C23	D24 D25 D26
Coñecemento e comprensión dos fundamentos, estruturas e funcións das habilidades e patróns da motricidade humana.	B2 B3		C5 C6 C31 C32	D5 D6 D11

Contidos

Tema	
1. Terminoloxía anatómica	Xeneralidades: citoloxía, histoloxía i embrioloxía humana. Aparato locomotor: testa, colo, tronco e extremidades. Corazón e grandes vasos.
2. Estrutura xeral do corpo humano	Aparato dixestivo. Aparato respiratorio. Aparato xénito-urinario.
3. Anatomía do aparato locomotor	Estesioloxía. Sistema Nervioso Periférico Craneal. Sistema nervioso da vida autónoma. Sistema Nervioso Central
4. Neuroanatomía e esplacnoloxía	
Temario práctico	Prácticas de citoloxía e histoloxía. Prácticas de disección i estudo dos distintos tecidos. Identificación de estruturas en modelos anatómicos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	22.5	38	60.5
Prácticas de laboratorio	30	30	60
Exame de preguntas obxectivas	1	14	15
Exame de preguntas obxectivas	1	13.5	14.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia. Para o seu estudo os alumnos dispoñen en FAITIC das presentacións vistas na clase, así como material complementario, en versión dixital ou papel.
Prácticas de laboratorio	Con estas clases búscase que sirvan ó alumnos para una mellor comprensión e aplicación dos coñecementos teóricos. Tutorización individual ou en grupos pequenos para dúbidas e consultas. Realización de actividades tuteladas, con técnicas grupais participativas. Exercicios prácticos no laboratorio de Ciencias Morfolóxicas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Aclaración de dúbidas e exposición en grupos reducidos de aspectos específicos da materia. Manexo tutorizado de fontes de información.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Prácticas de laboratorio	Prácticas: Puntuarase tanto a asistencia como a calidade das actividades realizadas nas prácticas. Valoraranse os exercicios realizados, tanto individuais como en grupo. A nota final (NF) calcularase a través da nota de prácticas e avaliación continua (NEC) e a nota dos exames finais de preguntas obxectivas (NEF), mediante a seguinte fórmula (tomada de Bardina e Liz): $NF = NEC \times 0.3 + (10 - NEC \times 0.3) \times (NEF / 10)$	30	B11 C5 D28 B12 C6 D29 C7 C9 C11 C12 C13 C14 C22 C23 C24 C25 C26

Exame de preguntas obxectivas	Exame teórico: Preguntas de cinco opcións, resposta única, sen puntuar negativos. Para aprobar é necesario contestar o 70% das preguntas correctamente.	35	B2 B3 B4 B9 B10 B11 B12	C25 C26	D5 D6 D7 D8 D11 D12 D13 D14 D24 D25 D26 D27
Exame de preguntas obxectivas	Exame teórico: Preguntas de cinco opcións, resposta única, sen puntuar negativos. Para aprobar é necesario contestar o 70% das preguntas correctamente.	35	B2 B3 B4 B10 B11 B12	C25 C26	D5 D6 D7 D8 D11 D12 D13 D14 D24 D25 D26 D27

Outros comentarios sobre a Avaliación

A **avaliación continua** articularase coas prácticas de laboratorio e complementarase cos exames de preguntas obxectivas. A nota final (NF) calcularase a través da nota de prácticas e avaliación continua (NEC) e a nota dos exames de preguntas obxectivas (NEF), mediante a seguinte fórmula (tomada de Bardina e Liz): $NF = NEC \times 0.3 + (10 - NEC \times 0.3) \times (NEF / 10)$

A **avaliación global** realizarase unicamente co exame de preguntas obxectivas. Utilízase a mesma fórmula do párrafo previo, e ao non realizar prácticas, a nota de avaliación continua (NEC) será 0, polo que a $NF = NEF$.

Si non se superou a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na Convocatoria de Xullo.

Manteranse os mesmos criterios en sucesivas convocatorias.

As datas oficiais de exames poderanse consultar na web da Facultade: <http://fcced.uvigo.es/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

DRAKE RL, VOGL A., **Gray: Anatomía para estudantes**, 3ª ed, Elsevier, 2015

GILROY AM., **Prometheus. Atlas de Anatomía**, 2ª ed, Panamericana, 2013

LIPPERT H, **Anatomía. Texto y atlas**, 4ª ed, Marban SL, 1999

MOORE KL, **Anatomía con orientación Clínica.**, 7ª ed, Lippincott Williams and Wilkins., 2013

NETTER FH, **Atlas de Anatomía Humana**, 6ª ed., Masson S.A, 2015

OLSON TR, **A.D.A.M. Atlas de Anatomía Humana**, Masson-Williams & Wilkins, 1997

PAULSEN F, WASCHKE J., **Sobotta atlas de Anatomía Humana**, 23ª ed, Elsevier, 2012

WILLIAMS PL, **Gray Anatomía**, Elsevier, 1998

SCHÜNKE M, **Texto y Atlas de Anatomía**, 3ªed, Panamericana, 2015

Bibliografía Complementaria

FAWCETT DW, **Tratado de Histología**, 11ª ed, Interamericana McGraw Hill, 1989

WELSCH U, **Sobotta. Histología**, Panamericana, 2014

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Pedagogía da educación física e o deporte**

Materia	Pedagogía da educación física e o deporte			
Código	P02G051V01105			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Ferreiro González, María Isabel			
Profesorado	Ferreiro González, María Isabel			
Correo-e	maferreiro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A finalidade principal desta materia consiste en adquirir unha visión de conxunto sobre os principais fenómenos e problemas físico/educativos referidos ao quefacer profesional, para que o alumnado poida chegar a contemplar os procesos pedagóxicos como accións e feitos humanos que actúan coherentemente nun sistema social: analizar, relacionar e sintetizar os distintos elementos que constitúen estes procesos. Así mesmo preténdese que os alumnos e alumnas saiban interpretar, ao final de curso, a realidade da educación física e deportiva nas súas dimensións fundamentais: o desenvolvemento da razón e o sentido crítico ó estudar a actividade dos citados procesos e o saber intervir a nivel educativo sobre esa realidade, tendo claro o seu papel como profesionais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
B1	1.1 Comprender, elaborar e saber aplicar os procedementos, estratexias, actividades, recursos, técnicas e métodos que interveñen no proceso de enseñanza-aprendizaxe con eficiencia, desenvolvendo todo o curso da acción en todos os sectores de intervención profesional de actividade física e deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).			
B4	3.2 Saber promover, asesorar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente programas de actividade física, exercicio físico e deportes axeitados e variados, adaptados ás necesidades, demandas e características individuais e grupais de toda a poboación, facendo fincapé nas persoas maiores. persoas maiores), o xénero feminino e diversidade, escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico).			
B6	5.2 Identificar, organizar, dirixir, planificar, coordinar, implantar e realizar unha avaliación técnico-científica dos distintos tipos de actividades físicas e deportivas adaptadas ao desenvolvemento, características e necesidades das persoas e ao tipo de actividade, espazo e actividade. entidade, en todo tipo de actividades físicas e servizos deportivos, incluídos os eventos deportivos, e en calquera tipo de organización, poboación, contexto, medio e poboación e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade. e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou prescritos por un médico) e en calquera sector da actividade física profesional e da intervención deportiva (educación físico-deportiva formal e informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección). da actividade física e do deporte) garantindo a seguridade, a eficacia e a profesionalidade na actividade desenvolvida cumprindo a normativa vixente.			
B9	6.1 Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico.			
B10	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.			
B11	7.1 Coñecer e saber aplicar os principios éticos, deontolóxicos e de xustiza social no desempeño e implicación profesional, así como ter hábitos de rigor científico e profesional e unha actitude constante de servizo aos cidadáns no exercicio da súa práctica profesional coa que se pretende. mellora, excelencia, calidade e eficiencia.			
B12	7.2 Coñecer, elaborar e saber aplicar as condicións ético-deontolóxicas, estrutural-organizativas, o desempeño profesional e a normativa do exercicio profesional dos Licenciados en Ciencias da Actividade Física e do Deporte, en calquera sector profesional da actividade física e do deporte (educación formal e físico-deportivo informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte); así como poder desenvolver un traballo multidisciplinar.			
C1	1.1 Comprender, elaborar e saber aplicar os procedementos, estratexias, actividades, recursos, técnicas e métodos que interveñen no proceso de enseñanza-aprendizaxe con eficiencia, desenvolvendo todo o curso da acción en todos os sectores de intervención profesional de actividade física e deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).			

- C2 1.2 Diseñar e aplicar o proceso metodolóxico composto pola observación, reflexión, análise, diagnóstico, execución, avaliación técnico-científica e/ou divulgación en distintos contextos e en todos os sectores da intervención profesional na actividade física e o deporte.
-
- C3 1.3 Comunicarse e interactuar de forma adecuada e eficiente, na actividade física e deportiva, en diversos contextos de intervención, demostrando habilidades docentes de forma consciente, natural e continua.
-
- C4 1.4. Adaptar a intervención educativa ás características e necesidades individuais de toda a poboación e facendo fincapé en poboacións de carácter especial como: escolares, maiores (maiores), persoas con mobilidade reducida e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou similares). prescrito por un médico), tendo en conta o xénero e a diversidade.
-
- C11 3.1 Analizar, identificar, diagnosticar, promover, orientar e avaliar estratexias, accións e actividades que favorezan a adhesión a un estilo de vida activo e a participación e a práctica regular e saudable da actividade física e do deporte e do exercicio físico de forma adecuada, eficiente e segura por parte dos cidadáns. co fin de mellorar a súa saúde global, benestar e calidade de vida, e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, de saúde ou asimiladas (diagnosticadas e/ou prescritas). por un médico) tendo en conta o xénero e a diversidade.
-
- C12 3.2 Saber promover, asesorar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-cientificamente programas de actividade física, exercicio físico e deportes axeitados e variados, adaptados ás necesidades, demandas e características individuais e grupais de toda a poboación, facendo fincapé nas persoas maiores. persoas maiores), o xénero feminino e diversidade, escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico).
-
- C13 3.3 Articular e despregar programas de fomento, orientación, coordinación, supervisión e avaliación técnico-científica da actividade física, o exercicio físico e o deporte para toda a poboación, facendo fincapé nas poboacións de carácter especial, coa presenza dun profesional ou realizados de forma independente polo cidadán, nos distintos tipos de espazos e en calquera sector da actividade física e da intervención profesional do deporte (ensinanzas físico-deportivas formais e informais; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; xestión da actividade física e deportiva) segundo ás posibilidades e necesidades dos cidadáns, para acadar a súa autonomía, comprensión e a maior e adecuada práctica da actividade física e do deporte.
-
- C18 5.2 Identificar, organizar, dirixir, planificar, coordinar, implantar e realizar unha avaliación técnico-científica dos distintos tipos de actividades físicas e deportivas adaptadas ao desenvolvemento, características e necesidades das persoas e ao tipo de actividade, espazo e actividade. entidade, en todo tipo de actividades físicas e servizos deportivos, incluídos os eventos deportivos, e en calquera tipo de organización, poboación, contexto, medio e poboación e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade. e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou prescritos por un médico) e en calquera sector da actividade física profesional e da intervención deportiva (educación físico-deportiva formal e informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección). da actividade física e do deporte) garantindo a seguridade, a eficacia e a profesionalidade na actividade desenvolvida cumprindo a normativa vixente.
-
- C22 6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.
-
- C25 7.1 Coñecer e saber aplicar os principios éticos, deontolóxicos e de xustiza social no desempeño e implicación profesional, así como ter hábitos de rigor científico e profesional e unha actitude constante de servizo aos cidadáns no exercicio da súa práctica profesional coa que se pretende. mellora, excelencia, calidade e eficiencia.
-
- C26 7.2 Coñecer, elaborar e saber aplicar as condicións ético-deontolóxicas, estrutural-organizativas, o desempeño profesional e a normativa do exercicio profesional dos Licenciados en Ciencias da Actividade Física e do Deporte, en calquera sector profesional da actividade física e do deporte (educación formal e físico-deportivo informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte); así como poder desenvolver un traballo multidisciplinar.
-
- D1 1.1. Comprender, elaborar e saber aplicar los procedimientos, estrategias, actividades, recursos, técnicas y métodos que intervienen en el proceso de enseñanza-aprendizaje con eficiencia, desarrollando todo el curso de la acción en todos los sectores de intervención profesional de actividad física y deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; entrenamiento físico y deportivo; ejercicio físico para la salud; dirección de actividad física y deporte).
-
- D2 1.2. Diseñar y aplicar el proceso metodológico integrado por la observación, reflexión, análisis, diagnóstico, ejecución, evaluación técnico-científica y/o difusión en diferentes contextos y en todos los sectores de intervención profesional de la actividad física y del deporte.
-
- D3 1.3 Comunicar e interactuar de forma adecuada y eficiente, en actividad física y deportiva, en contextos de intervención diversos, demostrando habilidades docentes de forma consciente, natural y continuada.
-
- D4 1.4. Adaptar a intervención educativa ás características e necesidades individuais de toda a poboación e facendo fincapé en poboacións de carácter especial como: escolares, maiores (maiores), persoas con mobilidade reducida e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou similares). prescrito por un médico), tendo en conta o xénero e a diversidade.
-
- D11 3.1 Analizar, identificar, diagnosticar, promover, orientar e avaliar estratexias, accións e actividades que favorezan a adhesión a un estilo de vida activo e a participación e a práctica regular e saudable da actividade física e do deporte e do exercicio físico de forma adecuada, eficiente e segura por parte dos cidadáns. co fin de mellorar a súa saúde global, benestar e calidade de vida, e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, de saúde ou asimiladas (diagnosticadas e/ou prescritas). por un médico) tendo en conta o xénero e a diversidade.
-

D12	3.2 Saber promover, asesorar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente programas de actividade física, exercicio físico e deportes axeitados e variados, adaptados ás necesidades, demandas e características individuais e grupais de toda a poboación, facendo fincapé nas persoas maiores. persoas maiores), o xénero feminino e diversidade, escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico).
D13	3.3 Articular e despregar programas de fomento, orientación, coordinación, supervisión e avaliación técnico-científica da actividade física, o exercicio físico e o deporte para toda a poboación, facendo fincapé nas poboacións de carácter especial, coa presenza dun profesional ou realizados de forma independente polo cidadán, nos distintos tipos de espazos e en calquera sector da actividade física e da intervención profesional do deporte (ensinanzas físico-deportivas formais e informais; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; xestión da actividade física e deportiva) segundo ás posibilidades e necesidades dos cidadáns, para acadar a súa autonomía, comprensión e a maior e adecuada práctica da actividade física e do deporte.
D20	5.2 Identificar, organizar, dirixir, planificar, coordinar, implantar e realizar unha avaliación técnico-científica dos distintos tipos de actividades físicas e deportivas adaptadas ao desenvolvemento, características e necesidades das persoas e ao tipo de actividade, espazo e actividade. entidade, en todo tipo de actividades físicas e servizos deportivos, incluídos os eventos deportivos, e en calquera tipo de organización, poboación, contexto, medio e poboación e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade. e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou prescritos por un médico) e en calquera sector da actividade física profesional e da intervención deportiva (educación físico-deportiva formal e informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección). da actividade física e do deporte) garantindo a seguridade, a eficacia e a profesionalidade na actividade desenvolvida cumprindo a normativa vixente.
D24	6.1 Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico.
D25	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.
D28	7.1 Coñecer e saber aplicar os principios éticos, deontolóxicos e de xustiza social no desempeño e implicación profesional, así como ter hábitos de rigor científico e profesional e unha actitude constante de servizo aos cidadáns no exercicio da súa práctica profesional coa que se pretende. mellora, excelencia, calidade e eficiencia.
D29	7.2 Coñecer, elaborar e saber aplicar as condicións ético-deontolóxicas, estrutural-organizativas, o desempeño profesional e a normativa do exercicio profesional dos Licenciados en Ciencias da Actividade Física e do Deporte, en calquera sector profesional da actividade física e do deporte (educación formal e físico-deportivo informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte); así como poder desenvolver un traballo multidisciplinar.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Capacidade para planificar, desenvolver e avaliar a realización de programas de deporte e actividade física escolar.	B1	C1	D1
	B4	C2	D2
	B6	C3	D3
	B9	C4	D4
	B10	C11	D11
	B11	C12	D12
	B12	C13	D13
		C18	D20
		C22	D24
		C25	D25
		C26	D28
			D29
	Nova	B1	C1
B4		C2	D2
B6		C3	D3
B9		C4	D4
B10		C11	D11
B11		C12	D12
B12		C13	D13
		C18	D20
		C22	D24
		C25	D25
		C26	D28
			D29

Contidos

Tema

1. A Pedagogía da Actividade Física e o Deporte. Concepto e relacións cos diferentes ámbitos.	- As Ciencias da Actividade Física e do Deporte como ámbito de coñecemento. - Pedagogía da Educación Física e do Deporte.
2. Principios pedagóxicos nos procesos de ensino-aprendizaxe e na actividade física e o deporte.	- Coñecementos nos que se apoia a docencia en Educación Física. - Ámbitos e contidos da Pedagogía Deportiva.
3. Procesos pedagóxicos de interacción na actividade física e deportiva.	- Aspectos pedagóxicos da actividade física e deportiva.
4. A función docente na educación física.	- Competencias docentes en Educación Física. - Modelos de ensino-aprendizaxe.
5. O educando	- Elementos constituíntes da educación. Concepto, finalidades e características. - Dimensións e pilares da educación. - A educación formal, non formal e informal.
6. Teorías, paradigmas e correntes pedagóxicas en relación aos procesos de ensino-aprendizaxe na actividade física e o deporte.	- Paradigmas do movemento humano. - Correntes pedagóxicas.
7. Os estudos do currículo e a súa relación coa actividade física e o deporte.	- O currículo da Educación Física. Marco legislativo. - Competencias e taxonomías.
8. Interdisciplinariedade e transversalidade.	- Axentes educativos. - Outros axentes educativos en contextos non formais.
9. Pedagogía dos valores e a súa implicación na actividade física e deportiva.	- Os valores na educación. Marco conceptual e consideracións iniciais. - A Educación Física como contexto específico na pedagogía dos valores. - Técnicas para educar en valores. A súa aplicación á Educación Física.
10. Deporte e educación.	- Bases pedagóxicas para unha Educación Deportiva. - Deporte e cambio social no século XXI.
11. Atención á diversidade no deporte.	- Atención á diversidade individual e social na Educación Física.
12. Reflexión e innovación sobre o acto educativo a través da actividade física e o deporte na sociedade actual. NNTT	- Aplicacións socioeducativas da actividade física e do deporte: saúde, turismo e benestar, reinserción social, actividades de tempo libre e de lecer, etc. - NNTT na actividade física e o deporte.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	23	42	65
Presentación	2	0	2
Traballo tutelado	14	20	34
Seminario	2	7	9
Resolución de problemas	5	10	15
Saídas de estudo	0	4	4
Actividades introductorias	2	1	3
Aprendizaxe colaborativa	1	6	7
Metodoloxías baseadas en investigación	2	4	6
Design Thinking	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	As leccións que conforman o temario desta materia serán elaboradas e presentadas de forma expositiva ao grupo clase. A docente centrará a súa intervención, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada tema, procurando ofrecer de xeito condensado a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e relacionándoos cos outros temas da guía docente.
Presentación	A exposición por parte do alumnado consiste na presentación dun traballo incluído nos contidos. O recurso principal será a linguaxe oral, aínda que tamén pode estar acompañado de texto escrito. Esta presentación expositiva permitirá extraer os puntos máis importantes dunha ampla gama de información.
Traballo tutelado	Os traballos monográficos de aula terán como cometido a iniciación á investigación. Serán realizados de xeito individual ou en pequeno grupo, mediante o uso das TICs, documentos proporcionados pola docente, entrevistas ou reunións con profesionais ... A súa finalidade consiste na aplicación práctica de diferentes aspectos que constitúen os contidos da materia.
Seminario	Elaboración dun traballo, voluntario, relacionado coas actividades prácticas desta materia, en grupos e seguindo as directrices expostas na plataforma dixital Moovi.
Resolución de problemas	O citado traballo final da materia será especificado pola docente ao inicio do curso, unha vez feitas as propostas de varias temáticas relacionadas coa actividade física e deportiva e despois das oportunas orientacións, fontes documentais, bibliográficas e de webgrafía.

Saídas de estudo	Realizarase unha saída de estudos relacionada coa temática da materia, que clarificará aspectos teóricos tratados na aula. Dita saída está supeditada á aprobación, por parte da Xunta de Centro e a dotación económica correspondente.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e transmitir información ó alumnado sobre os contidos e o desenvolvemento da materia.
Aprendizaxe colaborativa	Traballo en pequenos grupos, mixtos e heteroxéneos, que permitan ó alumnado traballar de forma conxunta e coordinada para a consecución das tarefas académicas asignadas e afondar na aprendizaxe.
Metodoloxías baseadas en investigación	A través do traballo de investigación sobre unha entidade relacionada co campo de acción das persoas graduadas en CAFYD, valorar o grao de adaptación á realidade da contorna.
Design Thinking	Busca de solucións a problemas e retos propostos na aula, empregando a creatividade, a multidisciplinariedade e o traballo en equipo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	O alumnado ten a posibilidade de presentar as súas dúbidas. A docente, atendendo ás dúbidas, repasará conceptos, proporá novos exemplos ... Así mesmo, o estudiantado poderá revisar a cualificación obtida na proba final escrita e demais traballos que deban presentar, comprobando que ésta se axusta aos criterios de avaliación establecidos na guía docente.
Resolución de problemas	Para a súa elaboración, realizarase atención personalizada na aula e a demanda -se procede- nas horas de titoría.
Traballo tutelado	Nestas sesións, en grupos reducidos, realizarase un seguimento e resolveranse as dúbidas formuladas polo alumnado, en especial cando sexan comúns ou ilustren un caso interesante, coa finalidade de que o alumnado acade os obxectivos marcados para esta materia.
Seminario	Para asesorar, orientar e informar sobre temáticas a desenvolver á hora de realizar os traballos prácticos. Realizarase apoio, seguimento e evolución dos grupos de traballo por parte da docente. Así mesmo, aproveitaranse as titorías individuais para resolver posibles dúbidas relacionadas con aspectos concretos da materia, tanto teóricos como prácticos.
Actividades introductorias	Para a súa elaboración, realizarase atención personalizada na aula e a demanda -se procede- nas horas de titoría.
Aprendizaxe colaborativa	Nestas sesións, en grupos reducidos, realizarase un seguimento e resolveranse as dúbidas formuladas polo alumnado, en especial cando sexan comúns ou ilustren un caso interesante, coa finalidade de que o alumnado acade os obxectivos marcados para esta materia.
Metodoloxías baseadas en investigación	Realizarase apoio, seguimento e evolución dos grupos de traballo por parte da docente. Así mesmo, aproveitaranse as titorías individuais para resolver posibles dúbidas relacionadas con aspectos concretos da materia, tanto teóricos como prácticos.
Design Thinking	Nestas sesións, en grupos reducidos, realizarase un seguimento e resolveranse as dúbidas formuladas polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	As sesións maxistras serán avaliadas mediante unha proba obxectiva que inclúe preguntas directas sobre algún aspecto concreto do temario. Deste 50% que lle correspondería á cualificación global da parte teórica da materia, un 40% pódese obter a través da proba escrita e o 10% restante podería gardar relación cos procesos de avaliación continua (traballos de aula; preguntas orais, comentarios e participación sobre as explicacións da clase; actividades alternativas ou traballos específicos que faciliten a avaliación ao longo de todo o período lectivo; saída de estudos).	40	B1 B4 B6 B9 B10 B11 B12
Presentación	Avaliarase a claridade, profundidade e capacidade expositiva oral coa que se presente o traballo, diante da clase, así como a participación e actitude.	5	C1 D1 C2 D2 C3 D3 C4 D4 C11 D11 C12 D12 C13 D13 C18 D20

Traballo tutelado	Traballos monográficos a modo de iniciación á investigación, en grupos reducidos ou a nivel individual, que versarán sobre aspectos relevantes da Pedagogía da Educación Física e do Deporte. Deberán ter requisitos de calidade académica e serán abordados ao inicio do cuadrimestre pola docente. Avaliarase o contido e a preparación dos materiais pertinentes que aporten calidade á materia, o formato axustado ós estándares científicos, a orixinalidade, a presentación ...	20	B1 B4 B6 B9 B10 B11 B12	C1 C2 C3 C4	D1 D2 D3 D4 D11 D12 D13 D24 D25 D28 D29
Seminario	Avaliarase a súa realización/participación/actitude en relación á elaboración do traballo voluntario, por grupos ou a nivel individual, así como a implicación dos distintos membros na realización das tarefas a desenvolver ao longo do curso.	10	B1 B9	C1 C2 C3 C4	D1 D2 D3 D4 D11 D12 D13 D20
Resolución de problemas	Traballos sobre contidos específicos que aporten actualidade e reflexión crítica ás temáticas traballadas na aula. Estes traballos deberán ter uns requisitos de calidade académica e serán abordados pola docente ao inicio do curso.	5	B6 B10 B11	C1 C2 C3 C4	D1 D2 D3 D4 D11 D12 D13 D20 D24 D25 D28 D29
Actividades introductorias	Non avaliable.	0	B1 B4 B6 B9 B10 B11 B12		
Aprendizaxe colaborativa	Traballo monográfico, en grupos reducidos ou a nivel individual, que versará sobre aspectos relevantes da Pedagogía da Educación Física e do Deporte.	5	B1 B4 B6 B9 B10 B11 B12	C22 C26	D25 D29
Metodoloxías baseadas en investigación	Traballos monográficos a modo de iniciación á investigación, en grupos reducidos ou a nivel individual, que versarán sobre aspectos relevantes da Pedagogía da Educación Física e do Deporte. Deberán ter requisitos de calidade académica e serán abordados ao inicio do cuadrimestre pola docente. Avaliarase o contido e a preparación dos materiais pertinentes que aporten calidade á materia, o formato axustado ós estándares científicos, a orixinalidade, a presentación ...	10	B1 B4 B6 B9 B10 B11 B12	C1 C2 C3 C4	D1 D2 D3 D4 D11 D12 D13 D20 D24 D25 D28 D29
Design Thinking	Aplicación da creatividade e a multidisciplinariedade ós distintos traballos propostos ó longo da materia	5	B11	C26	D29

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todo o alumnado, asistente ou non asistente, ten dereito a ser avaliado (mediante un exame -proba escrita- e a entrega dos traballos prácticos obrigatorios).

A cualificación final da materia resultará da integración das distintas notas, debendo ser superadas todas as partes (teoría e prácticas) para poder obter unha cualificación positiva.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na segunda

convocatoria, mediante proba obxectiva e os traballos realizados ao longo do curso.

Tanto a cualificación da proba obxectiva coma a cualificación dos distintos traballos feitos no seu momento durante o curso, seguirán vixentes na segunda convocatoria ou convocatoria extraordinaria.

O alumando terá dereito a elixir o tipo de sistema co que será avaliado: avaliación continua ou global. A avaliación será preferentemente continua, salvo que se indique ó profesorado a elección de avaliación global, que se realizará no primeiro mes do inicio da actividade académica. A elección da modalidade de avaliación global suporá a renuncia á avaliación continua.

O alumnado non asistente deberá contactar ao inicio do curso coa docente, para coñecer os prazos de entrega das diferentes actividades e traballos solicitados (similares aos realizados polo alumnado asistente) e optará por unha avaliación global. Aquel alumnado que non cumpra o requisito de asistencia mínima, pasará a ser considerado alumnado non asistente, optando por unha avaliación global.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na Web da Facultade, na seguinte ligazón: www.fcced.uvigo.es/gl

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Arias, J.L., **Manual de prácticas de fundamentos pedagógicos del deporte**, Guadalupe, 2013

Dosil Díaz, J. (ed.), **Ciencias de la actividad física y del deporte**, Síntexis, 2003

Foro Mundial de Educación, Cultura y Deporte, **El Deporte: diálogo universal**, Consejo Superior de Deportes, 2004

Gil Roales-Nieto, J. y Delgado Noguera, M. A. (comps.), **Psicología y Pedagogía de la Actividad Física y el Deporte**, Siglo XXI de España, 1994

Paredes Ortiz, J., **Teoría del deporte**, Editorial Wanceulen editorial deportiva, 2003

Piéron, M., **Pedagogía de la actividad física y el deporte**, Junta de Andalucía, 1988

Prat Grau, M^a., **Actitudes, valores y normas en la educación física y el deporte: reflexiones y propuestas didácticas**, INDE Publicaciones, 2003

Rodríguez López, J., **Deporte y Ciencia: teoría de la actividad física**, INDE Publicaciones, 1995

Vázquez, B. (coord.), **Bases Educativas de la Actividad Física y del Deporte**, Editorial Síntexis, 2001

Bibliografía Complementaria

Arnold, P. J., **Educación Física, movimiento y curriculum**, Morata, 1990

Brasileiro, M. D. S., **El Deporte y el turismo de litoral: entre los cambios sociales**, Universidad de Granada, 2007

Carranza, M. y Mora, J. M., **Educación física y valores: educando en un mundo complejo. 31 propuestas para los centros escolares**, Graó, 2003

Castillo Algarra, J., **Deporte y reinserción penitenciaria**, Consejo Superior de Deportes, 2005

Denis, D., **El cuerpo enseñado**, Editorial Paidós, 1980

Devís Devís, J., **Educación Física, deporte y curriculum: investigación y desarrollo curricular**, Visor, 1996

Devís Devís, J. (coord.), **La Educación Física, el Deporte y la Salud en el Siglo XXI**, Marfil, 2001

Devís Devís, J. y Peiró Valert, C., **Nuevas perspectivas curriculares en educación física: la salud y los juegos modificados**, INDE Publicaciones, 1992

Giménez Fuentes-Guerra, F. J. et al., **Educación Física y diversidad**, Universidad, 2001

Gorostiaga Ayestarán, E. y Ibáñez Santos, J., **Deporte y Salud**, Gobierno de Navarra, 1996

Izquierdo Moreno, C., **El profesor y su mundo: guía para maestros y profesionales de la educación**, MAD, 2006

Latiesa Rodríguez, M. Martos Fernández, P. y Paniza Prados, J. L., **Deporte y cambio social en el umbral del siglo XXI**, Librerías Deportivas Esteban Sanz, 2001

Mandado Vázquez, A. y Díaz, P., **Deporte y Educación: pautas para hacer compatible el rendimiento y el desarrollo integral de los jóvenes deportistas**, Revista de Educación Nº 335, 2004

McCourt, F., **El profesor**, Maeva, 2007

Olivera Beltrán, J., **Bases pedagógicas para una educación deportiva**, Apuntes Educación Física y Deportes Nº 66, 2001

Pierón, M., **Para una enseñanza eficaz de las actividades físico-deportivas**, 2ª, INDE Publicaciones, 2005

Ruíz Omecaña, J. V., **Pedagogía de los valores en la Educación Física**, Editorial CCS, 2004

Sicilia Camacho, A. y Fernández Balboa, J. M., **La otra cara de la enseñanza: la educación física desde una perspectiva crítica**, INDE Publicaciones, 2005

Solar Cubillas, L. V., **Pierre de Coubertin : la dimensión pedagógica : la aportación del movimiento olímpico a las pedagogías corporales**, Gymnos, 2003

Torreadella-Flix, X., **La educación física y la actividad gimnásticodeportiva de las mujeres a partir de la bibliografía especializada del siglo XIX**, ARENAL Nº 18, 2011

Trilla, J. (coord.), **El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI**, Graó, 2001

Vázquez, B. y Álvarez Bueno, G., **Guía para una educación no sexista**, Ministerio de Educación y Ciencia, 1996

Vicente Pedraz, M., **Teoría Pedagógica de la Actividad física. Bases epistemológicas**, Gymnos, S. A., 1988

Zagalaz Sánchez, Mª L., **Corrientes y tendencias de la Educación Física**, INDE Publicaciones, 2001

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Fundamentos da competencia motriz**

Materia	Fundamentos da competencia motriz			
Código	P02G051V01106			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a	Rey Eiras, Ezequiel García Ordóñez, Enrique			
Profesorado	Barcala Furelos, Roberto Jesús García Ordóñez, Enrique Novo Carballal, Antonio Rey Eiras, Ezequiel			
Correo-e	zequirey@uvigo.es kikewp@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
D16	4.1 Desenvolver con fluidez procedementos e protocolos para resolver problemas non estruturados, imprevisibles e cada vez máis complexos, articulando e despregando un dominio dos elementos, métodos, procesos, actividades, recursos e técnicas que conforman as habilidades motrices básicas, as actividades físicas, as habilidades deportivas, o xogo, a expresión expresiva. actividades corporales e de danza, e actividades na natureza de forma adecuada, eficiente, sistemática, variada e metodoloxicamente integrada para toda a poboación e con énfase en poboacións de carácter especial como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticados e/ou prescritos por un médico), tendo en conta o xénero e a diversidade e en calquera sector de intervención profesional da actividade física e do deporte (educación física formal e informal- deporte; formación física e deportiva). ; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).			
D17	4.2 Desenvolver con fluidez procedementos e protocolos para resolver problemas non estruturados, impredecibles e cada vez máis complexos, articulando e despregando un dominio dos elementos, métodos, procedementos, actividades, recursos, técnicas e procesos propios da condición física e do exercicio físico de forma adecuada, eficiente e sistemática. , variada e metodoloxicamente integrada para toda a poboación e con énfase en poboacións de carácter especial como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou prescritos por un médico).), tendo en conta o xénero e a diversidade e en calquera sector de intervención profesional da actividade física e do deporte.			
D18	4.3 Desenvolver e poñer en práctica a avaliación técnico-científica dos elementos, métodos, procedementos, actividades, recursos e técnicas que conforman as manifestacións do movemento e dos procesos de condición física e exercicio físico; tendo en conta o desenvolvemento, as características, as necesidades e o contexto dos individuos, os distintos tipos de poboación e os espazos onde se realiza a actividade física e o deporte; nos distintos sectores da intervención profesional e con énfase en poboacións de carácter especial.			
D24	6.1 Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico.			
D25	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.			
D26	6.3 Articular e despregar con rigor e actitude científica as xustificacións sobre as que elaborar, apoiar, xustificar e xustificar de forma constante e profesional todos os actos, decisións, procesos, procedementos, actuacións, actividades, tarefas, conclusións, informes e desempeño profesional.			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Contidos

Tema

1. Fundamentos da competencia motriz:

Definición e clasificación.

2. Crecemento, desenvolvemento e maduración:

Evolución da competencia motriz e físico-motriz durante a infancia e a adolescencia.

3. As habilidades motrices básicas: Definición, clasificación, desenvolvemento e avaliación.

4. As capacidades perceptivo-motrices:

Definición, clasificación e evolución.

5. Desenvolvemento físico-motriz durante a infancia e a adolescencia.

(*)1. Fundamentos de la competencia motriz:

Definición y clasificación.

2. Crecimiento, desarrollo y maduración:

Evolución de la competencia motriz y físico-motriz durante la infancia y la adolescencia.

3. Las habilidades motrices básicas: Definición, clasificación, desarrollo y evaluación.

4. Las capacidades perceptivo-motrices:

Definición, clasificación y evolución.

5. Desarrollo físico-motriz durante la infancia y la adolescencia.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	22.5	19	41.5
Resolución de problemas	12.5	0	12.5
Prácticas de laboratorio	30	10	40
Traballo tutelado	0	30	30
Exame de preguntas obxectivas	0	1	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	15	15
Traballo	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición
Lección maxistral
Resolución de problemas
Prácticas de laboratorio
Traballo tutelado

Atención personalizada**Avaliación**

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Exame de preguntas obxectivas	40	D16 D17 D18 D24 D25 D26
Resolución de problemas e/ou exercicios	20	D16 D17 D18 D24 D25 D26
Traballo	40	D16 D17 D18 D24 D25 D26

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación continua: Exame de preguntas obxectivas, resolución de problemas e traballo. É imprescindible aprobar as tres partes para superar a materia.

Avaliación global: Quen non cumpra cos requisitos de asistencia nas prácticas de forma continua (>80% das horas), presentarse a unha avaliación consistente en:

- exame sobre a parte teórica da materia: 5 puntos
- exame sobre a parte práctica da materia: 5 puntos. É imprescindible aprobar tanto o apartado a) como o b) para superar a materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Batalla, A., **Habilidades motrices**, INDE, 2000

Blández, J., **La asignatura de Educación Física de Base y una propuesta de adaptación al Espacio Europeo de Educación Superior**, INDE, 2005

Castañer, M. y Camerino, O., **Manifestaciones básicas de la motricidad**, Universitat de Lleida, 2006

Colvin, A.V., Markos, N.J.E., & Walker, P.J., **Teaching fundamental motor skills**, Human Kinetics, 2022

Gallahue, D.L. and Cleland-Donnelly, F., **Developmental physical education for all children**, Human Kinetics, 2007

Gardner, H., **Physical Literacy on the Move: Games for Developing Confidence and Competence in Physical Activity**, Human Kinetics, 2017

Graham, G. and Parker, M., **Children moving**, McGraw-Hill, 2013

Malina, R.M., Bouchard, C., and Bar-Or, O., **Growth, maturation, and physical activity**, Human Kinetics, 2004

Mitchell, S.A. and Walton-Fisette, J.L., **The essentials of teaching physical education: Curriculum, instruction, and assessment**, Human Kinetics, 2022

Bibliografía Complementaria

Logan, S.W., Ross, S. M., Chee, K., Stodden, D.F. & Robinson, L.E., **Fundamental motor skills: A systematic review of terminology**, <https://doi.org/10.1080/02640414.2017.1340660>, Journal of Sport Sciences, 2020

Lubans, D.R., Morgan, P.J., Cliff, D.P., Barnett, L.M. & Okely, A.D., **Fundamental movement skills in children and adolescents: review of associated health benefits**, <https://doi.org/10.2165/11536850-000000000-00000>, Sports Medicine, 2010

Rey, E., Carballo-Fazanes, A., Varela-Casal, C., Abelairas-Gómez, C., **Reliability of the test of gross motor development: A systematic review**, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0236070.s002>, PLoS ONE, 2020

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Kinesiología do movemento humano**

Materia	Kinesiología do movemento humano			
Código	P02G051V01107			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Viaño Santasmarinas, Jorge Juan			
Profesorado	Serrano Gómez, Virginia Viaño Santasmarinas, Jorge Juan			
Correo-e	jorgeviano@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B2	2.1 Saber orientar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
B3	2.2 Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
C5	2.1 Saber orientar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
C6	2.2. Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
C7	2.3 Deseñar e aplicar de forma fluída, natural, consciente e continuada, un exercicio físico e unha condición física adecuados, eficientes, sistemáticos, variados, baseados en evidencia científica, para o desenvolvemento de procesos de adaptación e mellora ou readaptación de determinadas capacidades de cada persoa en relación ao ser humano. o movemento e a súa optimización; co fin de poder resolver problemas desestruturados, de complexidade crecente e imprevisibles e con énfase en poboacións de carácter especial.
C8	2.4 Articular e amosar un nivel avanzado de destreza na análise, deseño e avaliación de probas de avaliación e control da condición física e do rendemento físico-deportivo.
C16	4.3 Desenvolver e poñer en práctica a avaliación técnico-científica dos elementos, métodos, procedementos, actividades, recursos e técnicas que conforman as manifestacións do movemento e dos procesos de condición física e exercicio físico; tendo en conta o desenvolvemento, as características, as necesidades e o contexto dos individuos, os distintos tipos de poboación e os espazos onde se realiza a actividade física e o deporte; nos distintos sectores da intervención profesional e con énfase en poboacións de carácter especial.
D5	2.1 Saber orientar, deseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
D6	2.2 Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.

- D7 2.3 Diseñar e aplicar de forma fluída, natural, consciente e continuada, un exercicio físico e unha condición física adecuados, eficientes, sistemáticos, variados, baseados en evidencia científica, para o desenvolvemento de procesos de adaptación e mellora ou readaptación de determinadas capacidades de cada persoa en relación ao ser humano. o movemento e a súa optimización; co fin de poder resolver problemas desestruturados, de complexidade crecente e imprevisibles e con énfase en poboacións de carácter especial.
- D11 3.1 Analizar, identificar, diagnosticar, promover, orientar e avaliar estratexias, accións e actividades que favorezan a adhesión a un estilo de vida activo e a participación e a práctica regular e saudable da actividade física e do deporte e do exercicio físico de forma adecuada, eficiente e segura por parte dos cidadáns. co fin de mellorar a súa saúde global, benestar e calidade de vida, e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, de saúde ou asimiladas (diagnosticadas e/ou prescritas). por un médico) tendo en conta o xénero e a diversidade.
- D18 4.3 Desenvolver e poñer en práctica a avaliación técnico-científica dos elementos, métodos, procedementos, actividades, recursos e técnicas que conforman as manifestacións do movemento e dos procesos de condición física e exercicio físico; tendo en conta o desenvolvemento, as características, as necesidades e o contexto dos individuos, os distintos tipos de poboación e os espazos onde se realiza a actividade física e o deporte; nos distintos sectores da intervención profesional e con énfase en poboacións de carácter especial.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Examinar, ordenar e desenvolver os principais compoñentes dunha análise kinesiolóxico en diferentes habilidades motoras: descrición, análise anatómica-muscular, análise mecánica e prescrición para a mellora desde a identificación dos erros.	B2 B3	C5 C7 C8	D5 D6 D7
Desenvolver a descrición dunha habilidade motora seleccionada, desglosándoa en fases, determinando a súa natureza secuencial-simultánea, clasificándoa segundo diferentes criterios e identificando o propósito mecánico principal.	B2 B3		D6 D18
Comprender e diferenciar as propiedades, a estrutura anatómica (macro e microscópica) e as funcións dos diversos tecidos corporais (esquelético, muscular, conectivo, nervioso) vinculados á capacidade de manter a estática ou producir movemento humano.	B3	C6	
Analizar e diferenciar os mecanismos e factores influentes nas capacidades de xerar forza muscular e flexibilidade por parte de diferentes tecidos corporais (muscular e conectivo).	B2	C5 C7	D5 D7 D18
Comparar os diferentes tipos de activación ou contracción muscular (isométrica, concéntrica e excéntrica) e as súas implicacións a nivel de tensión-forza e produción de movemento, diferenciando tipos de músculos (segundo tipos de fibras, configuración, número de articulacións que atravesan, etcétera).	B2	C5 C6	D6
Aplicar e analizar como funcionan as estruturas anatómicas de diferentes niveis (membro superior, inferior e tronco-columna vertebral) na realización de diferentes habilidades motoras: locomoción (andar, correr...), movendo obxectos (lanzar, golpear, patear, traccionar, empuxar), etcétera.	B3	C6	D6
Realizar unha avaliación técnico-científica das funcións do corpo en estática e en movemento para deseñar, seleccionar e desenvolver o labor profesional mediante exercicio físico e actividades físico-deportivas que cumpran os principios de seguridade, eficacia e eficiencia que garantan o mantemento, mellora e recuperación da condición física das persoas; así como a prevención, reeducación, readaptación e reentrenamiento daquelas con lesións e patoloxías.	B3	C6 C8 C16	D6 D18
Examinar e distinguir os principios mecánicos subxacentes á realización de diferentes grupos de habilidades motoras; e como utilizar devanditos principios para que cumpran os principios de seguridade (prevención de lesións), eficacia e eficiencia (rendemento): Movendo obxectos (lanzar, golpear e patear; empuxar e *traccionar / tirar); Locomoción (en superficies sólidas; no medio acuático; suspensión e libre de apoio); Impactos e recepcións (Caer e aterrar; capturar ou atrapar); Exercicio físico e condición física (forza, forza)	B3	C6	D6 D11

Contidos

Tema	
Conceptos, clasificacións e tendencias do exercicio físico	Tema 1. Fundamentos e mecánica da realización motriz. Tema 2. O movemento corporal. Descriptores e enfoques na aplicación do exercicio.
Cinesiología Ontoxénética	Tema 3. Estrutura dos tecidos corporais (sistemas esquelético, articular, muscular, conxuntivo e nervioso) Tema 4. Función dos tecidos corporais (Anatomía funcional) no movemento e o exercicio físico.

Análise kinesiolóxica anatómico-muscular e mecánica do exercicio físico.

Tema 5. Perspectivas analíticas tradicionais vs globais de o corpo e de o movemento e os seus implicacións kinesiolóxicas (p. ex. cadeas musculares, vías anatómicas, etcétera)

Tema 6. Análise de a postura e de os movementos aplicando as diferentes perspectivas de o corpo e movemento.

Cinesioloxía sistemática

Tema 7. As capacidades físicas básicas e as súas implicacións kinesiolóxicas.

Tema 8. As capacidades dependentes de os procesos de obtención e utilización de enerxía e as súas implicacións kinesiolóxicas.

Tema 9. As capacidades psicomotrices e as súas implicacións kinesiolóxicas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	24	3	27
Resolución de problemas	1	30	31
Presentación	1	1	2
Lección maxistral	16	18	34
Prácticas con apoio das TIC	4	1	5
Exame de preguntas obxectivas	0.5	30	30.5
Práctica de laboratorio	0.5	20	20.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	No horario de prácticas de laboratorios desenvolveranse tarefas e exercicios dirixidos polo profesor sobre aspectos presentados nas clases teóricas.
Resolución de problemas	Os conceptos teóricos serán acompañados nas clases teóricas con exercicios e resolución de problemas.
Presentación	Se presentarán estudos de casos para que alumno pueda tener referencias
Lección maxistral	Empregarase a exposición por parte do profesor como medio principal de ensino.
Prácticas con apoio das TIC	Co apoio de plataforma de teleformación dispoñible deberanse realizar algunhas prácticas que axuden a asimilar os contidos teórico-prácticos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	O alumno disporá dun horario de tutorías para poder solucionar dúbidas concretas sobre os contidos impartidos en clase.
Prácticas de laboratorio	O alumno disporá dun horario de tutorías para poder solucionar dúbidas concretas sobre os contidos prácticos impartidos en clase.
Resolución de problemas	O alumno disporá dun horario de tutorías para poder solucionar dúbidas concretas sobre os problemas e exercicios prantexados en clase. Os despachos virtuais do profesorado son os seguintes (o horario de atención publicarase ao principio do cuatrimestre): Sala 2438 - Prof. Virginia Serrano Gómez (contraseña: Despacho214VSG) Sala 2699 - Prof. Jorge Juan Viaño Santasmarinas (contraseña: Tutoría2020)

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Prácticas de laboratorio	É obrigatorio asistir polo menos ao 80% das prácticas para poder obter unha avaliación positiva na materia. Si non se asistiu a algunha práctica, non se poderá entregar o exercicio ou "resolución de problemas" solicitado na mesma salvo que o profesorado autorice a entrega previamente á realización dunha solicitude por escrito (por correo electrónico é válido), xustificando os motivos da súa ausencia e solicitando a autorización para a entrega do número da práctica correspondente. O profesorado debe resolver tamén por escrito negativa ou favorablemente. Se non se alcanza o 80% de asistencia o estudante perde totalmente a posibilidade de ser avaliado mediante metodoloxía / proba de "resolución de problemas" (seguinte apartado) e deberá realizar un exame práctico cuxo valor será o equivalente ao apartado de "resolución de problemas" (50%) e que avaliará as competencias vinculadas á práctica que non se adquiriron pola non asistencia. Devandito exame práctico debe superarse cun 5 sobre 10.	0	D5 D6 D7
Resolución de problemas	É obrigatorio realizar e entregar en tempo e forma TODOS E CADA UN DOS EXERCICIOS / PROBLEMAS / PRÁCTICAS propostos nas clases teóricas e prácticas. Si non se asistiu a algunha práctica, non se poderá entregar o exercicio ou "resolución de problemas" solicitado na mesma salvo que o profesorado autorice a entrega previamente á realización dunha solicitude por escrito (por correo electrónico é válido), xustificando os motivos da súa ausencia e solicitando a autorización para a entrega do número da práctica correspondente. O profesorado debe resolver tamén por escrito negativa ou favorablemente. O profesorado determinará os criterios de calidade e fará pública a nota mínima de cada exercicio para a súa superación e cómputo na nota final. A non entrega dun ou máis exercicios en tempo e forma, ou non alcanzar a nota mínima nun ou máis exercicios, suporá a non superación deste apartado que deberá recuperarse na seguinte edición.	40	C5 D5 C6 D6 C7 D11 C16 D18
Prácticas con apoio das TIC	É obrigatorio realizar e entregar en tempo e forma TODOS E CADA UN DOS CUESTIONARIOS *ONLINE propostos a través da plataforma de *eleformación. O profesorado determinará a data, os criterios de calidade e fará pública a nota mínima de cada exercicio para a súa superación e cómputo na nota final.	20	D5 D6 D7
Exame de preguntas obxectivas	Realizarase un exame escrito mediante cuestionario. O tipo de preguntas e respostas, así como a cantidade e penalización por resposta errónea, serán anunciados polo profesorado con antelación. No exame deberá obterse unha puntuación mínima de 5 (Escala de 0-10) para a súa superación.	40	B2 B3

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación expónse de forma CONTINUA desenvolvéndose mediante as seguintes metodoloxías/probas:

1. 40% de resolución de problemas e/ou exercicios vinculados aos contidos desenvolvidos nas prácticas ou nas teóricas mediante evidencias ou informes escritos segundo persoal facilitado polo profesorado;
2. 20% mediante recursos TIC da plataforma de teleformación MOOVI: cuestionarios online,
3. 40 de exame de preguntas obxectivas.

Se algún estudante non cumpre cos requisitos establecidos nos apartados de "resolución de problemas e/ou exercicios" e/ou "prácticas con apoio ao TIC" estará OBRIGADO A PRESENTARSE Ao seguinte:

1. PROBA OBXECTIVA/EXAME DE DESENVOLVEMENTO (50%) que avaliará as competencias vinculadas á práctica que non se adquiriron pola non asistencia ou non entrega en tempo e forma, calidade, etcétera das evidencias solicitadas nos devanditos apartados mencionados anteriormente. Devandito exame debe superarse cun 5 sobre 10.
2. EXAME DE PREGUNTAS OBXECTIVAS (igual ao da avaliación continua, cuxo valor será do 50%).

OUTROS COMENTARIOS:

- Todo o alumnado asista ou non ás aulas, ten dereito a ser avaliado (mediante exame ou segundo estableza a guía docente).
- As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade
- De non ter superada a materia na primeira edición ou convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadasen a 2ª edición ou convocatoria.

2ª EDICIÓN Ou CONVOCATORIA (XUÑO-XULLO)

- Nesta convocatoria ou edición manteranse os mesmos criterios que na 1ª edición ou convocatoria.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Muscolino, J.E., **Kinesiology: The Skeletal System and Muscle Function**, 9780323812764, 4, Elsevier - Health Sciences Division, 2022

Myers, T.W., **Vías anatómicas. Meridianos miofasciales para terapeutas manuales y profesionales del movimiento**, 9788491137252, 4ª, S.A. ELSEVIER ESPAÑA, 2021

Neumann, D. A., **Kinesiology of the Musculoskeletal System: Foundations for Rehabilitation**, 3, Mosby, 2016

Hamill, J., Knutzen, K. M., y Derrick, T., **Biomecánica. Bases del movimiento humano**, 978-8418563478, 5, LWW, 2022

Pérez Soriano, P.; Llana Belloch, S., **Biomecánica básica. Aplicada a la actividad física y el deporte.**, 978-8499101804, 1, Paidotribo, 2015

Mansfield, P.J.; Neumann, D.A., **Essentials of Kinesiology for the Physical Therapist Assistant**, 978-0323544986, 3, Mosby, 2019

Bibliografía Complementaria

McGinnis, P. M., **Biomechanics of Sport and Exercise**, 9781492571407, 4, Human Kinetics, 2020

Behm, David G., **The Science and Physiology of Flexibility and Stretching Implications and Applications in Sport Performance and Health**, 9781138086913, Routledge, 2018

Kerr, A. & Rowe, P., **An Introduction to Human Movement and Biomechanics**, 9780702062360, 7, Elsevier, 2019

Enoka, R., **Neuromechanics of Human Movement**, 5, Human Kinetics, 2015

Wirhed, R., **Athletic Ability and the Anatomy of Motion**, 3, Mosby, 2006

Luttgens, K.; Hamilton, N.; Weimar, W., **Kinesiology: Scientific Basis of Human Motion**, 12, McGraw-Hill Education, 2011

Oatis, C.A., **Kinesiology : the mechanics and pathomechanics of human movement**, 3, Wolters & amp; amp; amp; amp; Kluger, 2017

Ahonen, J., Lahtinen, T., Sandström, Pogliani, G. y Wirhed, R., **Kinesiología y anatomía aplicada a la actividad física**, 2, Paidotribo, 2014

Trew, M., Everett, T, **Fundamentos del movimiento humano**, 5, Elsevier Masson, 2006

Luttgens, K and Wells, KF., **Kinesiology**, CBS College publishing, 1985

Alter, J.M., **Los estiramientos**, Paidotribo, 2004

Fucci, S. Benigni, M., y Fornarsari, V., **Biomecánica del aparato locomotor aplicado al acondicionamiento muscular**, Elsevier, 2003

Izquierdo, M., **Biomecánica y bases neuromusculares de la actividad física y el deporte.**, Médica-Panamericana, 2008

Lippert, L.S., **Anatomía y Cinesiología clínicas**, Paidotribo, 2013

Nacleiro, F., **Entrenamiento deportivo. Fundamentos y aplicaciones**, Médica-Panamericana, 2011

Nitsch, JR., Neumaier, a., Marées, H. & amp; amp; amp; amp; Mester, J., **Entrenamiento de la técnica. Contribuciones para un enfoque interdisciplinario**, Paidotribo, 2002

VVAA, **Kinesiología y anatomía aplicada a la actividad física**, Paidotribo, 2001

Knudson, D.V., **Qualitative analysis of human movement**, 2, Human Kinetics, 2002

Zatsiorsky, V. M.; Kraemer, W. J., **Science and Practice of Strength Training**, 2, Human Kinetics, 2006

Busquet, L.; Busquet-Vanderheyden, M., **Las Cadenas fisiológicas**, Paidotribo, 2016

Kreighbaum, E.; Barhels, K., **Biomechanics. A Qualitative Approach for Studying Human Movemen**, 4, Allyn and Bacon, 1996

Loudon, Janice K., Manske, Robert, Reiman, Michael, **Clinical Mechanics and Kinesiology**, 4, Human Kinetics, 2013

Jenkins, D. B., **Hollinshead's Functional Anatomy of the Limbs and Back**, 9, Saunders Elsevier, 2009

Kapandji, Adalbert Ibrahim, **Fisiología articular V.1, 2 y 3**, V1: 978-8498354584 / V2: 978-8498354591 / V3: 978-8498354607, 3, Médica Panamericana, 2006-2010

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Biomecánica da técnica deportiva/P02G050V01903

Metodoloxía e planificación do adestramento deportivo I/P02G050V01502

DATOS IDENTIFICATIVOS

Fundamentos das actividades de loita

Materia	Fundamentos das actividades de loita			
Código	P02G051V01108			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Gutierrez Santiago, Alfonso Prieto Lage, Iván			
Profesorado	Gutierrez Santiago, Alfonso Prieto Lage, Iván			
Correo-e	ivanprieto@uvigo.es ags@uvigo.es			
Web	http://faluvigo.blogspot.com/			
Descrición xeral	A materia «Fundamentos das actividades de loita» impártese no segundo cuadrimestre do primeiro curso do Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte.			

Nesta materia dáse unha visión xeral dos deportes e actividades de loita. Desde unha perspectiva teórica abórdanse as diferentes concepcións actuais máis significativas referentes ao ámbito dos deportes de loita desde un punto de vista xeral, e desde unha perspectiva práctica realízase un percorrido a través dos deportes de loita con agarre, facendo especial fincapé no judo.

Así mesmo, esta materia é fundamental dentro do plan de estudos da titulación impartida na Universidade de Vigo, posto que é a única, dentro deste, onde o alumnado ten a oportunidade de obter os coñecementos necesarios sobre o ámbito dos deportes de loita, imprescindibles na formación dun Graduado en Ciencias da Actividade Física e do Deporte.

Esta guía docente elaborouse axustándose totalmente ao establecido na memoria da titulación e á normativa específica da universidade e do centro.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B1	1.1 Comprender, elaborar e saber aplicar os procedementos, estratexias, actividades, recursos, técnicas e métodos que interveñen no proceso de enseñanza-aprendizaxe con eficiencia, desenvolvendo todo o curso da acción en todos os sectores de intervención profesional de actividade física e deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).
C1	1.1 Comprender, elaborar e saber aplicar os procedementos, estratexias, actividades, recursos, técnicas e métodos que interveñen no proceso de enseñanza-aprendizaxe con eficiencia, desenvolvendo todo o curso da acción en todos os sectores de intervención profesional de actividade física e deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).
C2	1.2 Diseñar e aplicar o proceso metodolóxico composto pola observación, reflexión, análise, diagnóstico, execución, avaliación técnico-científica e/ou divulgación en distintos contextos e en todos os sectores da intervención profesional na actividade física e o deporte.
C3	1.3 Comunicarse e interactuar de forma adecuada e eficiente, na actividade física e deportiva, en diversos contextos de intervención, demostrando habilidades docentes de forma consciente, natural e continua.
C4	1.4. Adaptar a intervención educativa ás características e necesidades individuais de toda a poboación e facendo fincapé en poboacións de carácter especial como: escolares, maiores (maiores), persoas con mobilidade reducida e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou similares). prescrito por un médico), tendo en conta o xénero e a diversidade.
C6	2.2. Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
C11	3.1 Analizar, identificar, diagnosticar, promover, orientar e avaliar estratexias, accións e actividades que favorezan a adhesión a un estilo de vida activo e a participación e a práctica regular e saudable da actividade física e do deporte e do exercicio físico de forma adecuada, eficiente e segura por parte dos cidadáns. co fin de mellorar a súa saúde global, benestar e calidade de vida, e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, de saúde ou asimiladas (diagnosticadas e/ou prescritas). por un médico) tendo en conta o xénero e a diversidade.

- C14 3.4 Promover a educación, a difusión, a información e a orientación constante ás persoas e líderes sobre os beneficios, a significación, as características e os efectos positivos da práctica regular da actividade física e deportiva e do exercicio físico, dos riscos e danos dunha práctica inadecuada e dos elementos e criterios que identifiquen a súa correcta execución, así como información, orientación e asesoramento sobre as posibilidades de actividade física e deportiva adecuadas no seu contorno en calquera sector de intervención profesional.
-
- C16 4.3 Desenvolver e poñer en práctica a avaliación técnico-científica dos elementos, métodos, procedementos, actividades, recursos e técnicas que conforman as manifestacións do movemento e dos procesos de condición física e exercicio físico; tendo en conta o desenvolvemento, as características, as necesidades e o contexto dos individuos, os distintos tipos de poboación e os espazos onde se realiza a actividade física e o deporte; nos distintos sectores da intervención profesional e con énfase en poboacións de carácter especial.
-
- C20 5.4 Identificar, organizar, dirixir, planificar, coordinar, implantar e realizar a avaliación técnico-científica dos recursos organizativos e materiais e das instalacións deportivas, incluíndo o seu deseño básico e funcional, así como a adecuada selección e utilización, para cada tipo de actividade, con a finalidade de conseguir actividades físicas e deportivas seguras, eficientes e saudables, adaptadas ao desenvolvemento, características e necesidades das persoas e ao tipo de actividade, espazo e entidade en calquera tipo de organización, poboación, contexto e en calquera sector de intervención profesional de actividade física e deportiva e facendo fincapé nas poboacións de carácter especial e garantindo a seguridade, a eficacia e a profesionalidade na actividade desenvolvida no cumprimento da normativa vixente.
-
- D1 1.1. Comprender, elaborar y saber aplicar los procedimientos, estrategias, actividades, recursos, técnicas y métodos que intervienen en el proceso de enseñanza-aprendizaje con eficiencia, desarrollando todo el curso de la acción en todos los sectores de intervención profesional de actividad física y deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; entrenamiento físico y deportivo; ejercicio físico para la salud; dirección de actividad física y deporte).
-
- D2 1.2. Diseñar y aplicar el proceso metodológico integrado por la observación, reflexión, análisis, diagnóstico, ejecución, evaluación técnico-científica y/o difusión en diferentes contextos y en todos los sectores de intervención profesional de la actividad física y del deporte.
-
- D3 1.3 Comunicar e interactuar de forma adecuada y eficiente, en actividade física e deportiva, en contextos de intervención diversos, demostrando habilidades docentes de forma consciente, natural y continuada.
-
- D4 1.4. Adaptar a intervención educativa ás características e necesidades individuais de toda a poboación e facendo fincapé en poboacións de carácter especial como: escolares, maiores (maiores), persoas con mobilidade reducida e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou similares). prescrito por un médico), tendo en conta o xénero e a diversidade.
-
- D6 2.2 Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos a un nivel avanzado de competencias no deseño, desenvolvemento e avaliación técnico-científica de procedementos, estratexias, accións, actividades e orientacións adecuadas; previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica de actividade física e deportiva en todo tipo de poboación.
-
- D11 3.1 Analizar, identificar, diagnosticar, promover, orientar e avaliar estratexias, accións e actividades que favorezan a adhesión a un estilo de vida activo e a participación e a práctica regular e saudable da actividade física e do deporte e do exercicio físico de forma adecuada, eficiente e segura por parte dos cidadáns. co fin de mellorar a súa saúde global, benestar e calidade de vida, e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, de saúde ou asimiladas (diagnosticadas e/ou prescritas). por un médico) tendo en conta o xénero e a diversidade.
-
- D14 3.4 Promover a educación, a difusión, a información e a orientación constante ás persoas e líderes sobre os beneficios, a significación, as características e os efectos positivos da práctica regular da actividade física e deportiva e do exercicio físico, dos riscos e danos dunha práctica inadecuada e dos elementos e criterios que identifiquen a súa correcta execución, así como información, orientación e asesoramento sobre as posibilidades de actividade física e deportiva adecuadas no seu contorno en calquera sector de intervención profesional.
-
- D16 4.1 Desenvolver con fluidez procedementos e protocolos para resolver problemas non estruturados, imprevisibles e cada vez máis complexos, articulando e despregando un dominio dos elementos, métodos, procesos, actividades, recursos e técnicas que conforman as habilidades motrices básicas, as actividades físicas, as habilidades deportivas, o xogo, a expresión expresiva. actividades corporales e de danza, e actividades na natureza de forma adecuada, eficiente, sistemática, variada e metodoloxicamente integrada para toda a poboación e con énfase en poboacións de carácter especial como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patoloxías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticados e/ou prescritos por un médico), tendo en conta o xénero e a diversidade e en calquera sector de intervención profesional da actividade física e do deporte (educación física formal e informal- deporte; formación física e deportiva). ; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).
-
- D18 4.3 Desenvolver e poñer en práctica a avaliación técnico-científica dos elementos, métodos, procedementos, actividades, recursos e técnicas que conforman as manifestacións do movemento e dos procesos de condición física e exercicio físico; tendo en conta o desenvolvemento, as características, as necesidades e o contexto dos individuos, os distintos tipos de poboación e os espazos onde se realiza a actividade física e o deporte; nos distintos sectores da intervención profesional e con énfase en poboacións de carácter especial.
-

- D22 5.4 Identificar, organizar, dirixir, planificar, coordinar, implantar e realizar a avaliación técnico-científica dos recursos organizativos e materiais e das instalacións deportivas, incluíndo o seu deseño básico e funcional, así como a adecuada selección e utilización, para cada tipo de actividade, con a finalidade de conseguir actividades físicas e deportivas seguras, eficientes e saudables, adaptadas ao desenvolvemento, características e necesidades das persoas e ao tipo de actividade, espazo e entidade en calquera tipo de organización, poboación, contexto e en calquera sector de intervención profesional de actividade física e deportiva e facendo fincapé nas poboacións de carácter especial e garantindo a seguridade, a eficacia e a profesionalidade na actividade desenvolvida no cumprimento da normativa vixente.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Comprender, elaborar e saber aplicar os procedementos, estratexias, actividades, recursos, técnicas e métodos que interveñen no proceso de ensino-aprendizaxe con eficiencia, desenvolvendo todo o curso da acción nas actividades de loita	A1 A3 A4	B1	C1 C1 C5 C11	D1 D2
2. Diseñar e aplicar o proceso metodolóxico integrado pola observación, reflexión, análise, diagnóstico, execución, avaliación técnico-científica e/ou difusión nas actividades de loita		B9 B13	C2	D1 D2
3. Comunicar e interactuar de forma adecuada e eficiente, nas actividades de loita, demostrando habilidades docentes de forma consciente, natural e continuada	A2 A4		C3	D3 D4
4. Adaptar a intervención educativa das actividades de loita ás características e necesidades individuais para toda a poboación, atendendo ao xénero e á diversidade	A3 A4 A5	B4 B5	C4 C13 C14	D1 D4 D5
5. Identificar, comunicar e aplicar criterios científicos anatómico-fisiolóxicos e biomecánicos de destrezas no desenvolvemento das actividades de loita; para previr, minimizar e/ou evitar un risco para a saúde na práctica das actividades de loita	A2 A3 A4 A5	B1 B5 B9	C6 C13 C19 C22 C25 C27 C28 C30 C32	D4 D5 D6 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D14
6. Identificar, promover e orientar actividades que fomenten a adhesión a un estilo de vida activo e a participación e práctica regular e saudable das actividades de loita de forma adecuada, eficiente e segura por parte dos cidadáns coa finalidade de mellorar a súa saúde integral, benestar e calidade de vida	A1 A5	B1 B4	C11 C15	D1 D3 D11
7. Promover a educación, difusión, información e orientación constante ás persoas sobre os beneficios, significación, características e efectos positivos da práctica regular das actividades de loita, dos riscos e prexuízos dunha inadecuada práctica e dos elementos e criterios que identifican a súa execución adecuada, así como a información, orientación e asesoramento das posibilidades da práctica apropiada das actividades de loita na súa contorna	A1 A5	B6	C14 C26	D1 D2 D7 D14
8. Elaborar con fluidez procedementos e protocolos para resolver problemas pouco estruturados, imprevisibles e de crecente complexidade, articulando e despregando un dominio dos elementos, métodos, procesos, actividades, recursos e técnicas que compoñen as actividades de loita de forma adecuada, eficiente, sistemática, variada e integrada metodoloxicamente para toda a poboación e con énfase nos escolares, atendendo ao xénero e á diversidade e no ensino formal e informal das actividades de loita	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B4 B5 B6	C5 C12 C13 C14	D2 D3 D4 D5 D6 D16
9. Desenvolver e implementar a avaliación técnico-científica dos elementos, métodos, procedementos, actividades, recursos e técnicas que compoñen as actividades de loita; tendo en conta o desenvolvemento, características, necesidades e contexto dos individuos, os diferentes tipos de poboación e os espazos onde se realizan as actividades de loita	A1	B2 B3 B5 B6	C8 C16	D3 D6 D18
10. Identificar e realizar avaliación técnico-científica dos recursos materiais e instalacións deportivas, incluído o seu deseño básico e funcional, así como adecuada selección e utilización, para as actividades de loita, coa finalidade de realizar actividades seguras, eficientes e saudables, garantindo a seguridade, eficiencia e profesionalidade na actividade desempeñada no cumprimento da normativa vixente		B4	C8 C20	D5 D6 D22

Contidos

Tema

BREVE DESCRICIÓN DOS CONTIDOS DA MEMORIA DE VERIFICACIÓN DO GRAO:

1. Fundamentación teórica das actividades de loita.

2. Fundamentos técnico-tácticos e didácticos do judo e as actividades de loita.

3. Estrutura formal e funcional do judo e as actividades de loita.

4. O proceso de iniciación deportiva ao judo.

DESENVOLVEMENTO DOS CONTIDOS:

Son seis bloques temáticos (A, B ... F). En cada un dos seguintes bloques temáticos, ao final do mesmo e entre paréntese, sinalaremos mediante o correspondente número -1,2,3,4- a cal ou cales dos contidos da memoria de verificación fai especial referencia.

A) Evolución histórica dos deportes de loita (1).

Descrición: nesta área temática realízase un percorrido a través das diferentes etapas históricas que sufriu a loita, desde a época primitiva, pasando polas civilizacións arcaicas, o mundo clásico, a idade media, etc., ata chegar á actualidade.

Contidos:

- Breve aproximación á loita noutras civilizacións.
- A loita nas civilizacións arcaicas.
- A loita no mundo clásico I: a loita en Grecia.
- A loita no mundo clásico II: a loita en Roma.
- A loita na Idade Media e na Idade Moderna.

B) O proceso de institucionalización deportiva das actividades de loita e das artes marciais xaponesas (1-2-3-4).

Descrición: Explícase cal foi o proceso de deportización que experimentaron as loitas ata chegar á súa plena institucionalización, realizando especial fincapé en disciplinas luctatorias como o judo. Resúmese a evolución sufrida polo judo desde a súa orixe ata a actualidade. Abórdanse os inicios do judo como unha forma de defensa persoal -ju jitsu-, efectuando unha aplicación práctica das técnicas máis relevantes do judo ás situacións máis cotiás de defensa persoal. Como colofón do devandito proceso de deportización preséntase o regulamento arbitral do judo. Se conceptualizan e caracterizan as artes marciais xaponesas, analizando o cambio sufrido ata o seu deportización, é dicir, a transformación do Bujutsu en Budo.

Contidos:

- A loita na Época Contemporánea.
- O judo. A súa evolución.
- Iniciación ao Ju Jitsu.
- Regulamento arbitral de judo.
- As artes marciais: concepto e caracterización. As artes marciais xaponesas como educación espiritual: o seu cambio en occidente -a deportización-.
- Características principais dos outros deportes de loita olímpicos

C) Caracterización e concepto dos deportes de loita (1-3).

Descrición: este bloque temático está destinado a efectuar unha acotación conceptual da loita, aclarando termos que, a priori, poderían parecer idénticos para, posteriormente, establecer cales son as características comúns dos diferentes deportes de loita.

Contidos:

- Acotación conceptual da loita: aclaracións terminolóxicas.
- Características comúns dos deportes de loita.

D) Clasificación dos deportes de loita e das técnicas (1-2-3-4).

Descrición: nesta área temática abórdanse a diversidade de clasificacións dos deportes de loita en función das distintas correntes doctrinais máis relevantes. Efectúase unha revisión das clasificacións técnicas máis importantes para, finalmente, realizar unha comparación entre as técnicas utilizadas en distintos deportes de loita con agarre, desde as formas de proxectar ao adversario contra o chan ata as formas de control ao adversario.

Contidos:

- Clasificación dos deportes de loita.
- As clasificacións da técnica en judo. Comparativa técnica entre diferentes deportes de loita con agarre.

E) Deportes de loita. Xeneralidades (1-2-4).

Descrición: neste bloque temático abórdanse os aspectos máis relevantes sobre o cerimonial característico dos deportes de loita. Ademais, realizaremos un achegamento ás habilidades motrices luctatorias.

Contidos:

- Deportes de loita. O seu cerimonial.
- As habilidades motrices luctatorias.

F) Fundamentos (Kihon) (1-2-3-4).

Descrición: nesta área temática abordaremos fundamentos dos deportes de loita tan relevantes como o saúdo, a postura, o agarre, as caídas e as fases da técnica.

Contidos:

- O saúdo (Rei).
- A postura (Shisei).
- As caídas (Ukemi).
- O agarre (Kumikata) e as fases da técnica.

G) As actividades de loita na educación formal (1-2)

Descrición: nesta área temática abordaremos as actividades de loita no currículo e a programación das mesmas.

Contidos:

- As actividades de loita no currículo
- A programación das actividades das actividades de loita en contextos formais.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	13.5	0	13.5
Resolución de problemas de forma autónoma	3	21	24
Traballo tutelado	6	12	18
Prácticas de laboratorio	30	0	30
Resolución de problemas de forma autónoma	0	21	21
Traballo tutelado	0	7	7
Aprendizaxe colaborativa	0	6	6
Exame de preguntas obxectivas	0.5	10	10.5
Exame de preguntas obxectivas	0.5	9	9.5
Exame oral	0.5	10	10.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades na que se formulan exercicios relacionados coa materia na súa PARTE TEÓRICA. O estudantado debe desenvolver os exercicios de forma autónoma.
Traballo tutelado	Traballo relacionado coa didáctica das actividades de loita que se realiza na aula baixa a supervisión do profesor.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais co equipamento especializado (tatami).
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades na que se formulan exercicios relacionados coa materia na súa PARTE PRÁCTICA. O estudantado debe desenvolver os exercicios de forma autónoma.
Traballo tutelado	Traballo relacionado co proceso de ensino aprendizaxe das caídas, que se realiza na aula e fóra da aula baixo a supervisión do profesor.
Aprendizaxe colaborativa	Consultas que o estudantado mantén co profesorado da materia no tatami para o asesoramento/desenvolvemento das actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Titorías prácticas que se desenvolven no tatami. Estabécese unha aprendizaxe colaborativa porque os estudantes axúdanse uns a outros no proceso de aprendizaxe baixo a supervisión do profesor.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada do estudantado realizarase tanto durante o desenvolvemento das sesións de aula como posteriormente no despacho físico ou virtual (Sala 1252 - Prof. Alfonso Gutiérrez Santiago / Sala 2067 - Prof. Iván Prieto Lage) e de correos electrónicos.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada do estudantado realizarase tanto durante o desenvolvemento das sesións de laboratorio no tatami como posteriormente no despacho físico ou virtual (Sala 1252 - Prof. Alfonso Gutiérrez Santiago / Salga 2067 - Prof. Iván Prieto Lage) e de correos electrónicos.
Traballo tutelado	A atención personalizada do estudantado realizarase tanto durante o desenvolvemento das sesións de aula como posteriormente no despacho físico ou virtual (Sala 1252 - Prof. Alfonso Gutiérrez Santiago / Salga 2067 - Prof. Iván Prieto Lage) e de correos electrónicos.
Resolución de problemas de forma autónoma	A atención personalizada do estudantado realizarase no despacho físico ou virtual (Sala 1252 - Prof. Alfonso Gutiérrez Santiago / Salga 2067 - Prof. Iván Prieto Lage) ou a través de correos electrónicos.
Resolución de problemas de forma autónoma	A atención personalizada do estudantado realizarase no despacho físico ou virtual (Sala 1252 - Prof. Alfonso Gutiérrez Santiago / Salga 2067 - Prof. Iván Prieto Lage) ou a través de correos electrónicos.
Aprendizaxe colaborativa	A atención personalizada do estudantado nas TITORÍAS PRÁCTICAS grupais é especialmente práctica e desenvólvese a demanda do estudantado (de forma individualizada, por parellas, ou en pequenos grupos). Ademais de recibir a supervisión do profesor, o estudantado colabora na aprendizaxe dos seus compañeiros axudándose mutuamente. O obxectivo destas titorías é, ademais de contribuír a adquirir os resultados de aprendizaxe e as competencias desta materia, axudar a preparar o exame práctico.
Traballo tutelado	A atención personalizada do estudantado realizarase tanto durante o desenvolvemento das sesións de laboratorio no tatami como posteriormente no despacho físico ou virtual (Sala 1252 - Prof. Alfonso Gutiérrez Santiago / Salga 2067 - Prof. Iván Prieto Lage) e de correos electrónicos.

Avaliación		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
	Descrición		
Lección maxistral	<p>PARTE TEÓRICA.</p> <p>Durante algunhas clases teóricas, realizaranse exercicios interactivos en gran grupo onde se concederán puntos da nota final en función da cualificación na devandita actividade.</p> <p>Avaliaranse os seguintes resultados previstos na materia: 1,2,3,6,7,8,9 e 10.</p>	8	B1 D1 D2 D3 D11 D14 D16 D18 D22
Resolución de problemas de forma autónoma	<p>PARTE TEÓRICA.</p> <p>Haberá 14 cuestionarios interactivos en Moovi. Tras realizar todos os cuestionarios débese ter unha media igual ou superior a 7,5 puntos. De non ser así, perderase a avaliación continua na PARTE TEÓRICA.</p> <p>Avaliaranse os seguintes resultados previstos na materia: 1,2,3,4,5,6,7,8,9 e 10.</p>	14	B1 D1 D2 D3 D4 D6 D11 D14 D16 D18 D22
Traballo tutelado	<p>PARTE TEÓRICA.</p> <p>Realización dun traballo en pequenos grupos relacionado coa didáctica das actividades de loita.</p> <p>Avaliaranse os seguintes resultados previstos na materia: 1,2,3,4,6,7,8 e 9.</p>	5	B1 D1 D2 D3 D4 D11 D14 D16 D18
Prácticas de laboratorio	<p>PARTE PRÁCTICA.</p> <p>Asistencia e realización das 14 clases prácticas da materia no tatami. O estudante que teña 4 faltas ou máis perderá a avaliación continua da parte práctica (e por tanto debe examinarse mediante o procedemento de AVALIACIÓN GLOBAL -NON CONTINUA-).</p> <p>Avaliaranse os seguintes resultados previstos na materia: 1,2,3,4,5,6,7,8,9 e 10.</p>	25	C1 D1 C2 D2 C3 D3 C4 D4 C6 D6 C11 D11 C14 D14 C16 D16 C20 D18 D22
Resolución de problemas de forma autónoma	<p>PARTE PRÁCTICA.</p> <p>Haberá 14 cuestionarios interactivos en Moovi. Tras realizar todos os cuestionarios débese ter unha media igual ou superior a 7,5 puntos. De non ser así, este apartado computará 0 puntos.</p> <p>Avaliaranse os seguintes resultados previstos na materia: 1,2,3,4,5,6,7,8,9 e 10.</p>	10	C1 D1 C2 D2 C3 D3 C4 D4 C6 D6 C11 D11 C14 D14 C16 D16 C20 D18 D22
Traballo tutelado	<p>PARTE PRÁCTICA.</p> <p>Realización dun traballo individual relacionado co ensino das caídas. Este traballo terá a cualificación de APTO ou NON APTO. O estudante que obteña a cualificación de APTO seguirá no procedemento de avaliación continua. O estudante que obteña a cualificación de NON APTO automaticamente pasará ao procedemento de AVALIACIÓN GLOBAL -NON CONTINUA-.</p> <p>Avaliaranse os seguintes resultados previstos na materia: 1,2,3,4,5,6,7,8 e 9.</p>	0	C1 D1 C2 D2 C3 D3 C4 D4 C6 D6 C11 D11 C14 D14 C16 D16 C20 D18

Exame de preguntas obxectivas	PARTE TEÓRICA.	13	B1	D1
	Exame de preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta.			D2
	O estudante deberá sacar un mínimo de 4 sobre 10 para que a puntuación do exame compute na cualificación final.			D3
	Avaliaranse os seguintes resultados previstos na materia: 1,2,3,4,5,6,7,8,9 e 10.			D4
				D6
				D11
				D14
				D16
				D18
				D22
Exame de preguntas obxectivas	PARTE PRÁCTICA.	10	C1	D1
	Exame de preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta.		C2	D2
	O estudante deberá sacar un mínimo de 4 sobre 10 para que a puntuación do exame compute na cualificación final.		C3	D3
	Avaliaranse os seguintes resultados previstos na materia: 1,2,3,4,5,6,7,8,9 e 10.		C4	D4
				C6
				D6
				C11
				D11
				C14
				D14
				C16
				D16
				C20
				D18
				D22
Exame oral	PARTE PRÁCTICA.	15	C1	D1
	Exame práctico, procedimental, sobre os contidos da materia no tatami. Cada estudante debe levar un uke (compañeiro ou compañeira) ao exame.		C2	D2
	O estudante deberá sacar un mínimo de 4 sobre 10 para que a puntuación do exame compute na calificación final.		C3	D3
	Avaliaranse os seguintes resultados previstos na materia: 1,2,3,4,5,6,7,8,9 e 10.		C4	D4
				C6
				D6
				C11
				D11
				C14
				D14
				C16
				D16
				C20
				D18
				D22

Outros comentarios sobre a Avaliación

CONVOCATORIA 2º CUADRIMESTRE (maio-xuño):

Estudantado de **AVALIACIÓN CONTINUA** (cualificacións e CRITERIOS DE AVALIACIÓN para cumprir a avaliación continua):

- **Parte TEÓRICA (40% da nota final).**

- Realización de **exercicios interactivos en gran grupo** durante algunhas clases teóricas a través da app Kahoot, onde se concederán puntos da nota final en función da cualificación en devandita actividade. Estes exercicios supoñen o 8%.
- **Cuestionarios interactivos en Moovi da PARTE TEÓRICA.** A cualificación dos cuestionarios supón un 14%. Haberá 14 cuestionarios. Tras realizar todos os cuestionarios, se o estudante ten unha nota media inferior a 7,5 puntos pasará a ser avaliado mediante o procedemento de avaliación global -non continua-.
- **Traballo tutelado sobre Unidade Didáctica.** A cualificación deste traballo supón un 5%. Consistirá en realizar un traballo en pequenos grupos relacionado coa didáctica das actividades de loita.
- **Exame de preguntas obxectivas.** A cualificación supón un 13%. Consiste nun exame de preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta da parte teórica da materia. O estudante deberá sacar un mínimo de 4 sobre 10 para que a puntuación do exame compute na cualificación final. Suspender este exame (con menos dun 4) non implica perder a avaliación continua.

- **Parte PRÁCTICA (60% da nota final):**

- **Asistencia e REALIZACIÓN das clases prácticas no tatami.** A cualificación das mesmas supón un 25%. O estudante que teña 4 faltas ou máis deixará de ser avaliado polo procedemento de avaliación continua e automaticamente pasará a ser avaliado mediante o procedemento de avaliación global -non continua-. O estudante que asista á práctica, pero NON realice a práctica, non lle computará como unha falta de asistencia, pero si terá unha cualificación de cero en dita sesión.
- **Cuestionarios interactivos en Moovi da PARTE PRÁCTICA.** A cualificación dos cuestionarios supón un 10%. Haberá 14 cuestionarios. Tras realizar todos os cuestionarios, se o estudante ten unha nota media inferior a 7,5 puntos, a puntuación deste apartado será de 0 puntos.
- **Traballo tutelado sobre as caídas.** Consistirá en realizar un traballo individual sobre o proceso de ensino-aprendizaxe das caídas nas actividades de loita. A cualificación deste traballo será de APTO ou NON APTO. O estudante que obteña a cualificación de APTO seguirá no procedemento de avaliación continua. O estudante

que obteña a cualificación de NON APTO automáticamente pasará ao procedemento de AVALIACIÓN GLOBAL - NON CONTINUA-.

- **Exame de preguntas obxectivas.** A cualificación supón un 10%. Consiste nun exame de preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta da parte práctica da materia. O estudante deberá sacar un mínimo de 4 sobre 10 para que a puntuación do exame compute na cualificación final. Suspende este exame (con menos dun 4) non implica perder a avaliación continua.
 - **Exame oral.** A cualificación supón un 15%. Consiste nun exame sobre os aspectos procedimentais da materia que se desenvolverá no tatami. Cada estudante acudirá ao exame co judogi e cun uke (compañeiro ou compañeira). O estudante deberá sacar un mínimo de 4 sobre 10 para que a puntuación do exame compute na cualificación final. Suspende este exame non implica perder a avaliación continua.
- A **cualificación global** da materia obterase realizando a suma de ambas as partes (teórica e práctica). Un estudante supera a materia cando obteña un mínimo de cinco sobre dez.

Se na convocatoria de 2º cuatrimestre (maio-xuño), un estudante perde a avaliación continua nunha das partes, deberá presentarse mediante o procedemento de avaliación global -non continua- nesa parte da materia.

Estudiantado de **AVALIACIÓN GLOBAL -NON CONTINUA-** (para o estudiantado que non cumpre os criterios da avaliación continua):

- **Parte TEÓRICA.** A avaliación se realizarase mediante unha proba final correspondente aos temas impartidos durante o curso: exame de preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. O estudiantado terá que obter un cinco sobre dez no exame. Esta cualificación supoñerá o 40% da cualificación global.
 - **Parte PRÁCTICA.** A avaliación efectuarase mediante DÚAS probas prácticas finais. 1) exame de preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta sobre os contidos prácticos (supón o 30%). 2) exame teórico-práctico oral e no tatami cun compañeiro/a, correspondente aos temas impartidos durante o curso (supón o 30%). O estudiantado terá que obter un cinco sobre dez en ambas probas. Cumprida esta condición, a cualificación global da parte práctica supoñerá o 60% da cualificación global.
- A **cualificación final** da materia obterase realizando a suma de ambas partes (teórica e práctica). Un estudante supera a materia cando obteña un mínimo de cinco sobre dez coa condición de que supere as dúas partes.

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA (xuño-xullo):

Se un estudante perde a avaliación continua nunha das partes, pero mantén a avaliación continua na outra, gardarase esta cualificación positiva até a seguinte convocatoria de xuño-xullo (non se gardará para posteriores convocatorias). A parte non superada avaliarase conforme se indica no procedemento de avaliación non continua.

Se o estudante non seguiu o proceso de avaliación continua en ningunha das dúas partes, será avaliado polo procedemento de avaliación global -non continua- explicado anteriormente.

CONVOCATORIA DE FIN DE CARREIRA (setembro):

O estudiantado será avaliado polo procedemento de avaliación global -non continua- explicado anteriormente.

Publicación das cualificacións e exames oficiais:

As cualificacións de cada convocatoria serán publicadas en Moovi, onde se indicarán as datas de revisión dos exames.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na apartado "Docencia - Exames".

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Taira, Shu, **La esencia del judo (Tomo I)**, 2º edición, Satori, 2014
- Taira, Shu, **La esencia del judo (Tomo I)**, 1º Edición, Satori, 2009
- Taira, Shu, **Judo (I)**, 1º Edición, COE, 1992
- Villamón, Miguel (dir.), **Introducción al judo**, 1º Edición, Hispano-Europea, 1999
- Kano, Jigoro, **Judo Kodokan**, 1º Edición, Eyras, 1989
- Kodokan Judo, **Nage Waza -various techniques and their names-**, 1º Edición, Kodokan, 200-?
- Kodokan Judo, **Katame Waza -various techniques and their names-**, 1º Edición, Kodokan, 200-?
- Bibliografía Complementaria**
- Adams, N., **Los agarres**, 1º Edición, Paidotribo, 1992
- Amador, F.; Castro, U. y Álamo, J.M., **Luchas, deportes de combate y juegos tradicionales**, 1º Edición, Gymnos, 1997
- Burger, R., **Judo**, 1º Edición, ADELEF, 1989
- Camerino, O.; Prieto, I.; Lapresa, D.; Gutiérrez-Santiago, A. y Hileno, R., **Detección de T-patterns en la observación de deportes de combate**, 2014
- Castarlenas, J.Ll. y Peré Molina, J., **El judo en la educación física escolar. Unidades didácticas**, 1º Edición, Hispano Europea, 2002
- Draeger, D.F., **Modern Bujutsu & Budo. The martial arts and ways of Japan. Volume 3**, 1º Edición, Weatherhill, 1996
- Durantez, C., **Las Olimpiadas Griegas**, 1º Edición, Delegación Nacional de Educación Física y Deportes, 1977
- Federación Española de Lucha-Comité Nacional de Sambo, **Técnicas de Sambo. Programa oficial hasta cinturón negro**, 1º Edición, Esteban Sanz, 1997
- Franco Sarabia, F., **Cinturón negro de judo: programa oficial**, 1º Edición, Esteban Sanz Martínez, 1985
- Frederic, L., **Diccionario ilustrado de las artes marciales**, 1º Edición, Eyras, 1989
- García Romero, F., **Los Juegos Olímpicos y el deporte en Grecia**, 1º Edición, AUSA, 1992
- Gutiérrez Santiago, A., **La iniciación deportiva para personas con ceguera y deficiencia visual**, 1º Edición, Aljibe, 2011
- Gutiérrez Santiago, A. y Maceira Gago, A., **Deportes de loita**, 1º Edición, Igapepsa, 2003
- Gutiérrez Santiago, A. y Prieto Lage, I., **Errores en el modelo técnico deportivo en la iniciación al Judo: Morote Seoi Nague**, 2006
- Gutiérrez Santiago, A. y Prieto Lage, I., **Ippon Seoi Nague vs. Morote Seoi Nague. Los 10 puntos básicos para su utilización en el proceso de enseñanza-aprendizaje desde la perspectiva del error**, 2007
- Gutiérrez Santiago, A. y Prieto Lage, I., **Las claves en el proceso de enseñanza-aprendizaje de la técnica de judo desde la perspectiva del error: O Soto Gari vs. O Soto Guruma**, 2007
- Gutiérrez, Alfonso y Prieto, Iván, **Teoría y praxis del juego en las actividades de lucha**, 1º Edición, Wanceulen, 2008
- Gutiérrez Santiago, A., Prieto Lage, I., Camerino Foguet, O., & Anguera Argilaga, MT, **Identificación y análisis del aprendizaje del judo mediante la metodología observacional**, 2011
- Gutiérrez-Santiago, A., Prieto, I., Camerino, O. y Anguera, M.T., **Sequences of errors in the judo throw Morote Seoi Nage and their relationship to the learning process**, 2013
- Gutiérrez, A., Prieto, I., Cancela, J.M., **Most frequent errors in judo Uki Goshi technique and the existing relations among them analysed through T-Patterns**, 2009
- Gutiérrez-Santiago, A., Prieto, I., Cancela, J.M., Ayán, C., **Análisis del error en la técnica de judo Koshi guruma mediante T-Patterns**, 2014
- Huelí, J.M., **Judo: la actividad física y deportiva extraescolar en los centros educativos**, 1º Edición, Consejo Superior de Deportes, 2000
- Inman, R., **Judo. Las técnicas de los campeones de combate**, 1º Edición, Madrid, 1989
- Inogai, T. y Habersetzer, R., **Judo pratique. Du débutant à la ceinture noire**, 1º Edición, Amphora, 2002
- Inokuma, I. y Sato, N., **Best Judo**, 1º Edición, Kodansha Internacional, 1980
- Jazarin, J.L., **El espíritu del judo. Las enseñanzas de un maestro de artes marciales**, 1º Edición, Eyras, 1996
- Kawaishi, M., **Mi método de judo**, 1º Edición, Bruguera, 1964
- Kimura, M., **El Judo. Conocimiento práctico y normas**, 1º Edición, Aedos, 1976
- Kolychkin, A., **Judo. Nueva didáctica**, 1º Edición, Paidotribo, 1989
- Kudo, K., **Judo en acción. Técnicas de proyección**, 1º Edición, Fher, 1979
- Kudo, K., **Judo en acción. Técnicas de combate cuerpo a cuerpo en el suelo**, 1º Edición, Fher, 1979
- Mañas, A., **Gladiadores. El gran espectáculo de Roma**, 1º Edición, Ariel, 2013
- Nobuyoshi, T., **Aikido. Etiqueta y transmisión. Manual para uso de los profesores**, 1º Edición, Paidotribo, 2002
- Nossov, K., **Gladiadores. El espectáculo más sanginario de Roma**, 1º Edición, LIBSA, 2011
- Pous Borrás, S., **La justa, un aspecto deportivo medieval**, 1993
- Prieto, I., Gutiérrez, A., Camerino, O. y Anguera, M.T., **Knowledge of error in relation to the teaching and learning osoto-gari judo throw**, 2013
- Prieto, I.; Gutiérrez-Santiago, A. & Prieto, M.A., **Knowledge of Errors in the Teaching-Learning Process of Judo-Techniques: Osoto-Guruma as a Case Study**, 2014
- Prieto Lage, I., Gutiérrez-Santiago, A., y Prieto Lage, M.Á., **The teaching-learning process of judo techniques improved using knowledge of errors. Tai-otoshi as a case study**, 2014
- Prieto Lage, I., Gutiérrez-Santiago, A., y Prieto Lage, M.Á., **Determination of feedback in judo by means of T-patterns**, 2014
- Prieto-Lage, I., Rodríguez-Souto, M., Prieto, M.A. y Gutiérrez-Santiago, A., **Technical analysis in Tsurigoshi through three complementary observational analysis**, 2020

Ratti, O. y Westbrook, A., **Los secretos del samurai. Las artes marciales en el Japón feudal**, 1ª Edición, Paidotribo, 2000

Rodríguez Dabauza, P., **Jiu jitsu de hoy, vol. 1 y 2: Técnica de defensa personal del samurai de ayer**, 1ª Edición, Alas, 2000

Rodríguez Dabauza, P., **Judo aplicado a la defensa personal**, 1ª edición, Esteban Sanz, 2000

Santos Nalda, J., **Artes marciales. El Aikido**, 1ª Edición, Paidotribo, 1990

Segura Mungía, S., **Los Juegos Olímpicos**, 1ª Edición, Anaya, 1992

Stevens, J., **Three Budo Masters. Jigoro Kano, Gichin Funakoshi y Morihei Ueshiba**, 1ª Edición, Kodansha International, 1995

Taira, Shu, **La esencia del judo (Tomo II)**, 2ª edición, Satori, 2014

Uzawa, T., **Pedagogía del judo**, 1ª Edición, Miñón, 1982

Watson, N., **Father of judo: a biography of Jigoro Kano**, 1ª Edición, Kodansha International, 2001

Recomendacións

Outros comentarios

1. Cada semana, o estudiantado ten en Moovi os contidos que se impartirán na materia (parte teórica e parte práctica), así como o material (apuntamentos, lecturas, vídeos, etc.) para traballar estes contidos. Para un maior aproveitamento das clases teóricas e prácticas, recoméndase facer uso deste material antes de asistir ás devanditas clases.
 2. Formalizar canto antes o grupo en Moovi (entre catro e seis persoas) para a realización do traballo da parte teórica.
 3. Estudar e traballar o material da materia de forma continuada, tanto para a realización dos cuestionarios semanais como para a preparación dos diferentes exames.
 4. Expor aos profesores da materia todas as preguntas/consultas que se consideren necesarias en cada momento referidas ao temario, prácticas, cuestionarios, traballos, etc.
 5. Comunicar ao profesorado as suxestións de mellora da materia.
 6. A metade de cuadrimestre comezarán as TITORÍAS PRÁCTICAS. Estas realizaranse fóra do horario lectivo da materia. O día e hora exacta será elixido polo estudiantado. Para maior aproveitamento da parte práctica da materia recoméndase asistir ao maior número de sesións posible e levar un dispositivo electrónico para poder acceder ao material situado en Moovi.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicoloxía da actividade física e o deporte**

Materia	Psicoloxía da actividade física e o deporte			
Código	P02G051V01109			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Dosil Díaz, Joaquín Fariña Rivera, Francisca			
Profesorado	Dosil Díaz, Joaquín Fariña Rivera, Francisca			
Correo-e	jdosil@uvigo.es francisca@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/francisca/			
Descrición xeral	Esta materia mostrará, de maneira moi xeral, que é a Psicoloxía e que lle pode achegar ao profesional da actividade física do deporte. Dedicando especial atención aos procesos psicolóxicos básicos e psicosociais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B2	2.1 Saber orientar, diseñar, aplicar e avaliar técnico-científicamente exercicio físico e condición física nun nivel avanzado, baseado na evidencia científica, en diferentes ámbitos, contextos e tipos de actividades para toda a poboación e con énfasis nas poboacións de carácter especial como son: persoas maiores (terceira idade), escolares, persoas con discapacidade e persoas con patologías, problemas de saúde ou asimilados (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), atendendo ao xénero e á diversidade.
B6	5.2 Identificar, organizar, dirixir, planificar, coordinar, implantar e realizar unha avaliación técnico-científica dos distintos tipos de actividades físicas e deportivas adaptadas ao desenvolvemento, características e necesidades das persoas e ao tipo de actividade, espazo e entidade, en todo tipo de actividades físicas e servizos deportivos, incluídos os eventos deportivos, e en calquera tipo de organización, poboación, contexto, medio e poboación e facendo fincapé en poboacións especiais como: persoas maiores (maiores), escolares, persoas con discapacidade, e persoas con patologías, problemas de saúde ou similares (diagnosticados e/ou prescritos por un médico) e en calquera sector da actividade física profesional e da intervención deportiva (educación físico-deportiva formal e informal; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección). da actividade física e do deporte) garantindo a seguridade, a eficacia e a profesionalidade na actividade desenvolvida cumprindo a normativa vixente.
B7	5.3 Identificar, organizar, dirixir, planificar, coordinar, implantar e avaliar o desempeño profesional dos recursos humanos, facendo fincapé na dirección, coordinación, planificación, supervisión e avaliación técnico-científica da actividade, do rendemento desenvolvido e da prestación de servizos por parte de Os profesionais da actividade física e do deporte, en todo tipo de servizos e en calquera tipo de organización, contexto, contorno e con énfase en poboacións de especial carácter e en calquera sector da actividade física e da intervención deportiva profesional, garantindo seguridade, eficacia e profesionalidade. na actividade desenvolvida en cumprimento da normativa vixente.
B8	5.4 Identificar, organizar, dirixir, planificar, coordinar, implantar e realizar a avaliación técnico-científica dos recursos organizativos e materiais e das instalacións deportivas, incluíndo o seu deseño básico e funcional, así como a adecuada selección e utilización, para cada tipo de actividade, con a finalidade de conseguir actividades físicas e deportivas seguras, eficientes e saudables, adaptadas ao desenvolvemento, características e necesidades das persoas e ao tipo de actividade, espazo e entidade en calquera tipo de organización, poboación, contexto e en calquera sector de intervención profesional de actividade física e deportiva e facendo fincapé nas poboacións de carácter especial e garantindo a seguridade, a eficacia e a profesionalidade na actividade desenvolvida no cumprimento da normativa vixente.
C1	1.1 Comprender, elaborar e saber aplicar os procedementos, estratexias, actividades, recursos, técnicas e métodos que interveñen no proceso de enseñanza-aprendizaxe con eficiencia, desenvolvendo todo o curso da acción en todos os sectores de intervención profesional de actividade física e deporte (enseñanza formal e informal físico-deportiva; adestramento físico e deportivo; exercicio físico para a saúde; dirección de actividade física e deporte).
C9	2.5 Saber readaptar, reciclar e/ou reeducar persoas, colectivos ou equipos con lesións e patologías (diagnosticadas e/ou prescritas por un médico), compiten ou non, mediante actividades físico-deportivas e exercicios físicos adecuados ao seu características e necesidades.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
O estudante terá que coñecer os aspectos psicolóxicos que incidan no comportamento deportivo, para manexalos e analizalos	B2 B6 B7 B8	C9
Nova		C1

Contidos

Tema	
Psicoloxía aplicada á actividade física e o deporte: Conceptos xerais	1.-Introdución á Psicoloxía 2.-Conceptos xerais da psicoloxía procesos psicolóxicos básicos: 2.1.-Sensación-Percepción e percepción da dor 2.2.-Atención. 2.3.-Memoria. 2.4.-Emoción e motivación. 2.5.-Linguaxe e comunicación interpersoal. 2.6.-Aprendizaxe.
Desenvolvemento humano. Desenvolvemento e control motor	Desenvolvemento dos deportistas. Etapas evolutivas. Desenvolvemento cognitivo Desenvolvemento socioafectivo. Desenvolvemento da personalidade. Desenvolvemento e control motor
Análise comportamental do deporte.	Variables a analizar na conduta deportiva: motivación, nivel de activación, ansiedade e estrés, autoconfianza e concentración dos deportistas. Métodos de avaliación, análises e intervención.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	28	0	28
Traballo tutelado	14	0	14
Seminario	11	0	11
Resolución de problemas de forma autónoma	17	7	24
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22
Cartafol/dossier	0	20	20
Traballo	10	10	20
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	9	2	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Actividades expositivas de profesor e estudantes. Exposicións, seminarios, presentación de exercicios, traballos ou proxectos a desenvolver
Traballo tutelado	Resolución de exercicios na aula baixa a dirección do profesor
Seminario	Resolución de dúbidas, consulta e seguimento do traballo, en *tutorías obrigatorias en pequeno grupo
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades para entregar que terán que facer de maneira individual

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	O alumnado poderá intervir a o longo das sesións maxistrais, para consultar ou achegar calquera información de interese co tema que se estea traballando.
Seminario	O alumnado presentará o traballo realizado desde a tutoría anterior, e recibirá orientación para seguir avanzando. Tamén se resolverán as dúbidas que se formulen.
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumnado poderá facer todas as consultas que considere precisas para poder desenvolver as tarefas que teña que facer na materia de maneira autónoma.
Probas	Descrición
Traballo	O alumnado recibirá unha atención personalizada, centrada en solucionar todas as dúbidas que poida ter na realización do traballo grupal e individual.

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Exame de preguntas obxectivas	levará a cabo de forma continuada ao longo da materia probas que avalían os coñecementos teóricos.	40	B6 B7 B8	C9
Traballo	O alumnado terá que realizar entregar, de forma *grupal, un dossier coa revisión bibliográfica do tema obxecto de estudo. Cada membro integrante do grupo terá que entregar unha síntese do traballo, cunha extensión máxima de 1500 palabras	30	B2 B6 B7 B8	C9
Informe de prácticas, prácticum individual e en grupo, e prácticas externas que deberán entregar e depositar en *FAITIC.	O alumnado fará traballos de aula, de forma periódica, de maneira que quedarán recollidos nun dossier de prácticas,	30	B2 B6 B7 B8	C9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Outros comentarios sobre o proceso de avaliación:

1) A participación en actividades, de carácter complementario, e recomendadas polos docentes da materia serán consideradas na nota final. 2) Na convocatoria de xullo, os estudantes só teranse que examinar dos contidos e destrezas que non conseguiu superar na convocatoria de xuño, ao conservarse a cualificación das competencias adquiridas. 3) A cualificación final será resultado do nivel de competencia alcanzado, con relación aos obxectivos da materia, na convocatoria de xuño e xullo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Dosil, J., **Psicología de la Actividad Física y del Deporte**, Madrid, McGraw-Hill, 2008

Weinberg, R. y Gould, D., **Fundamentos en Psicología del Deporte**, Madrid, Panamericana, 2006

Bibliografía Complementaria

Amigo, I., Fernández, C., y Pérez, M., **Manual de Psicología de la Salud**, Pirámide,

Bakker, A.B. y Rodríguez-Muñoz A, **Introducción a la psicología de la salud ocupacional positiva**, Psicothema, 24(1), 62-65,

Cabanach, R.G., Valle, A., Fariña, F., y Arce, R. (Eds), **Calidad de vida, bienestar y salud**, Psicoeduca,

Cecchini, J.A., González-González, C., Llamedo, R, Sánchez, B., y Rodríguez, C., **The impact of cooperative learning on peer relationships, intrinsic motivation and future intentions to do sport.**, Psicothema, 31(2), 163-169.,

Dosil, J. y Garcés, E.J., **Ser psicólogo del deporte**, Coruña, Netbiblo, 2009

Dosil, J. (Ed), **El psicólogo del deporte: asesoramiento e intervención**, Madrid, Síntesis, 2002

Echeburúa, E., y Amor, P.J., **Memoria traumática: estrategias de afrontamiento adaptativas e inadaptables.**, *Terapia Psicológica*, 37(1), 71-80.,

Fariña, F. y Tortosa, F., **Introducción a la Psicología**, Promolibro,

Flores-Villavicencio, M. E., Rodríguez-Díaz, M., González-Pérez, G.J., Robles, J.R. y Valle, M^aA., **Declive cognitivo de atención y memoria en adultos mayores sanos.**, *Cuadernos de Neuropsicología*, 14(1), 65-77., 2020

Gantiva, C., Casas, M., Ballén, Y., Sotaquirá, M., y Romo-González, T., **Modulación de las respuestas fisiológicas ante estímulos afectivos: una herramienta para investigar procesos psicológicos.**, *Universitas Psychologica*, 18(1), 1-12.,

García-Caro, M^e, P., Cruz-Quintana, F., Schmidt Río-Valle, J., Muñoz-Vinueva, A., Montoya-Juarez, R., **Influencia de las emociones en el juicio clínico de los profesionales de la salud a propósito del diagnóstico de enfermedad terminal**, *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 10(1), 57-73.,

Gerrig, R. y Zimbardo, P., **Psicología y Vida.**, Prentice Hall,

González-Guirval, F., Reigal, R. E., Morillo-Baro, J. P., de Mier, R. J. R., Hernández-Mendo, A., y, **Análisis de la validez convergente de un instrumento informatizado para evaluar la atención en deportistas: Rejilla 1.0.**, *Cuadernos de Psicología del Deporte*, 20(2), 83-94., 2020

Larsen, R., **Psicología de la Personalidad**, McGraw Hill,

LUZÓN CUESTA, José María, **Compendio de Derecho Penal. Parte especial**, Edición 2017. 20^a Ed., Dykinson, 2017

MANZANARES SAMANIEGO, José Luis, **Comentarios al Código Penal (Tras las Leyes Orgánicas 1/2015, de 30 de marzo, y 2/2015, de 30 de marzo)**, La Ley, 2016

Méndez, P., y Ángulo, R., **El aprendizaje de un instrumento musical como el violín mejor la atención sostenida.**, *Revista de Psicología*, 27(2), 1-9,

Morris, Ch., y Maisto, A., **Psicología**, Prentice-Hall,

Nigel Holt; Andy Bremner; Ed Sutherland; Michael Vliek; Michael Passer; Ronald Smith, **Psychology. The Science Of Mind And Behaviour.**, México: MCGRAW HILL,

Pic, M.; Lavega-Burgués, P.; Muñoz-Arroyave, V.; March-Llanes, J.; Echeverri-Ramos J.A., **Predictive variables of emotional intensity and motivational orientation in the sports initiation of basketball.**, *Cuadernos de Psicología del Deporte*, 19(1), 241-251,

Puente, A., **Cognición y aprendizaje. Fundamentos psicológicos**, Pirámide,

Porflitt, F. I., y Rosas-Díaz, R. R., **Behind the scene: cognitive benefits of playing a musical instrument. Executive functions, processing speed, fluid intelligence and divided attention/Detrás de la escena: beneficios cognitivos de toca**, Estudios de Psicología, 1-27.,

Vicente E. Caballo Manrique, V., **Manual para el tratamiento cognitivo-conductual de los trastornos psicológicos**, Madrid: Siglo XXI.,

Ramos, V. J., y Canosa, A. F. **La importancia de estimular las redes atencionales en la infancia.**, Apuntes de Psicología, 36(3), 167-172.,

Serna, J., Muñoz, V, Lavega, P., March-Lanes, J., Sáez, U., y Hieleno, R., **Influence of motor tasks on the players's modes in basketball.**, Revista de Psicología del Deporte, 26 (1), 37-44.,

Recomendacións

Outros comentarios

Recomendase:

- 1.-Ler, con anterioridade a explicación do profesorado da materia, o material do tema que se vai a tratar na sesión maxistral e as prácticas dos grupos B; de ser o caso, débense anotar as dúbidas para resolvelas na sesión maxistral, ou ben nunha tutoría individual.
 - 2.-Participar activamente nas clases maxistrais , nas sesións de prácticas e grupo pequenos, expondo cuestións sobre os temas tratados.
 - 3.-Exporlle ao profesorado da materia todas as preguntas/consultas que considere necesarias para comprender os contidos explicados nas sesións maxistrais, e nas prácticas, así como os procedementos implicados no desenvolvemento dos traballos asignados polo profesorado da materia.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Metodoloxía da investigación e estatística na actividade física e o deporte**

Materia	Metodoloxía da investigación e estatística na actividade física e o deporte			
Código	P02G051V01110			
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale FB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Iglesias Pérez, María Carmen			
Profesorado	Iglesias Pérez, María Carmen			
Correo-e	mcigles@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
B9	6.1 Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico.			
B10	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.			
C22	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.			
C23	6.3 Articular e despreparar con rigor e actitude científica as xustificacións sobre as que elaborar, apoiar, xustificar e xustificar de forma constante e profesional todos os actos, decisións, procesos, procedementos, actuacións, actividades, tarefas, conclusións, informes e desempeño profesional.			
D24	6.1 Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico.			
D25	6.2 Analizar, revisar e seleccionar o efecto e a eficacia da práctica dos métodos, técnicas e recursos de investigación e da metodoloxía de traballo científico, na resolución de problemas que requiran o emprego de ideas creativas e innovadoras.			
D26	6.3 Articular e despreparar con rigor e actitude científica as xustificacións sobre as que elaborar, apoiar, xustificar e xustificar de forma constante e profesional todos os actos, decisións, procesos, procedementos, actuacións, actividades, tarefas, conclusións, informes e desempeño profesional.			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Coñecer e comprender as bases da metodoloxía do traballo científico	B9	D24	
Comprender a literatura científica do ámbito da actividade física e o deporte, incidindo nos apartados de método e resultados: identificar a metodoloxía empregada, explicar o deseño, avaliar a validez, diferenciar os métodos estatísticos empregados, interpretar correctamente os resultados.	B10	C22	D25
Coñecer, seleccionar e aplicar métodos estatísticos na resolución de problemas da actividade física e o deporte, en particular: seleccionar mostras, organizar e depurar datos, representar e resumir variables, cuantificar correlacións, medir a asociación, comparar grupos, calcular a significación estatística, avaliar a significación estatística e práctica, establecer conclusións; xustificar con rigor os procedementos utilizados e as conclusións alcanzadas	B10	C22 C23	D25 D26
Aplicar novas tecnoloxías na actividade física e deporte, especificamente manexar software estatístico e recursos de Internet.		C22	D25

Contidos

Tema	
------	--

1-Introdución á investigación científica na actividade física e o deporte. Pasos e elementos do proceso de investigación.	<p>Subtema: Introdución á investigación en actividade física e deporte</p> <p>1.1 A ciencia e o método científico de resolución de problemas.</p> <p>1.2 Partes dun artigo de investigación.</p> <p>1.3 Tipos de investigación: analítica, descritiva, experimental, cualitativa.</p> <p>1.4 Fiabilidade e validez dunha investigación científica.</p>
2- Análise de datos e estatística aplicada en actividade física e deporte	<p>Subtema: Introdución á Estatística. Análise descritiva unidimensional.</p> <p>2.1 Definición de Estatística e a súa relación coa investigación científica.</p> <p>2.2 Conceptos básicos de mostraxe e descrición de datos.</p> <p>2.3 Táboas de frecuencias e representacións gráficas.</p> <p>2.4 Medidas de posición, dispersión e forma.</p> <p>Subtema: Análise descritiva bidimensional.</p> <p>3.1 Táboas de continxencia, gráficas e medidas de asociación para atributos.</p> <p>3.2 Comparación descritiva dunha variable numérica en dous ou máis grupos.</p> <p>3.3 Covarianza e correlación lineal.</p> <p>3.4 Regresión lineal simple.</p> <p>Subtema: Introdución á Inferencia Estatística e modelos de probabilidade.</p> <p>4.1. Introdución á Inferencia Estatística.</p> <p>4.2. Necesidade da probabilidade e as variables aleatorias: conceptos básicos.</p> <p>4.3. A distribución Normal. Aplicacións.</p> <p>4.4. Estimadores: media e proporción mostrais.</p> <p>4.5. Cálculo do tamaño da mostra.</p> <p>4.6. Intervalos de confianza para a media e proporción.</p> <p>Subtema: Contrastes de Hipóteses</p> <p>5.1 Definición e metodoloxía clásica dun contraste: tipos de hipóteses, erros asociados ao contraste, nivel de significación, rexión de rexeitamento.</p> <p>5.2 Nivel crítico ou p-valor.</p> <p>5.3 Enunciado da hipótese e interpretación dos principais contrastes: de normalidade, chi-cadrado de independencia, proba t de comparación de medias, de incorrelación.</p>
3- Tecnoloxías da información e comunicación aplicadas á análise de datos	<p>Subtema: Análise de datos reais con Calc e R Commander.</p> <p>6.1 Análise descritiva unidimensional.</p> <p>6.2 Análise descritiva bidimensional.</p> <p>6.3 Contrastes de hipóteses e Intervalos de confianza.</p>

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	11.25	11.25	22.5
Resolución de problemas	11.25	11.25	22.5
Prácticas con apoio das TIC	26	12	38
Traballo tutelado	1	20	21
Exame de preguntas obxectivas	2	15	17
Presentación	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos fundamentos teóricos, que deberán estudarse fóra de clase. Ao principio de cada tema proporcionarase aos alumnos apuntes e/ou material para un mellor seguimento da clase.
Resolución de problemas	Resolución de exercicios e actividades de forma individual e/ou en grupo propostas polo profesor nun boletín asociado a cada tema para reforzar os conceptos da clase maxistral.

Prácticas con apoio das TIC	Prácticas en aula de informática dirixidas polo profesor. Consiste no manexo de software estatístico para a análise de datos por parte de cada alumno. Fundamentalmente usaranse EXCEL ou CALC, e R Commander. En cada tema, traballarase sobre o computador seguindo un guión para aprender a aplicación, cálculo e interpretación dos conceptos e técnicas básicas de estatística sobre arquivos de datos, a maioría reais. Respecto ao tema 1, as prácticas céntranse na análise de artigos de investigación: tipo de investigación, estrutura: hipótese, metodoloxías, resultados e conclusións.
Traballo tutelado	Os alumnos realizarán un traballo de análise de datos centrado na aplicación e interpretación dos conceptos e técnicas estatísticas da materia. O traballo realizarase en grupo e efectuarase unha presentación do mesmo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Calquera dúbida resolverase nas titorías habituais dos profesores. As titorías poderán realizarse por medios telemáticos previa cita. Nas titorías poderán consultarse dúbidas do traballo ou de calquera parte da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Prácticas con apoio das TIC	A avaliación das prácticas de laboratorio realizarase mediante dous exames (20% cada un) que consisten na resolución e interpretación de problemas prácticos de análise estatística de datos coa utilización de software.	40	B10	C22 C23	D25
Exame de preguntas obxectivas	Exame final de preguntas obxectivas e exercicios sobre os conceptos e técnicas expostos e traballados na aula de teoría.	40	B9 B10	C22 C23	D24 D25
Presentación	Avaliación do traballo de grupo. Terase en conta o contido do traballo e a presentación.	20	B9 B10	C22 C23	D24 D25 D26

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado poderá elixir entre un sistema de avaliación continua ou unha avaliación global. Recoméndase a avaliación continua.

AVALIACIÓN CONTINUA

-Primeira oportunidade:

A avaliación continua consta das seguintes actividades:

Un exame teórico, dous exames informáticos e un traballo en grupo con presentación.

En cada un dos 3 exames será necesaria unha nota mínima de 4 para calcular a media final.

Tamén haberá actividades de autoavaliación teórica (optativas).

Se un alumno/a non traballa sistematicamente en actividades grupais, poderá ser expulsado del.

-Segunda oportunidade:

Repetirase a mesma estrutura de exames que durante o curso para que cada alumno recupere a parte que lle corresponde.

AVALIACIÓN GLOBAL:

Consta dun exame final de teoría (50%) e un exame final de computador (50%).

En cada un dos 2 exames será necesaria unha nota mínima de 5 para calcular a media final.

As partes aprobadas non se gardan entre oportunidades.

Independentemente do sistema de avaliación elixido, non se gardan exames superados ou partes da materia dun curso para outro.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Barriopedro, M.I. y Muniesa, C., **Análisis de datos en las Ciencias de la Actividad Física y del Deporte**, Pirámide, 2012

Thomas, J.R. y Nelson, J.K., **Métodos de investigación en actividad física**, Paidotribo, 2007

Gómez Ruano, M. A. y Lago Peñas, C., **Cómo ayudar a tomar decisiones en el fútbol a partir del análisis de datos**, Great Britain: los autores, 2018

Bibliografía Complementaria

Ortega, E. et al., **Manual de estadística aplicada a las ciencias de la actividad física y el deporte**, Murcia: DM, 2009

Sánchez Zuriaga, D., **Estadística aplicada a la fisioterapia, las ciencias del deporte y la biomecánica**, Madrid: CEU, 2011

Peña, D. y Romo, J., **Introducción a la estadística para las ciencias sociales**, McGraw_Hill, 1999

Cao, R. et al., **Introducción a la estadística y sus aplicaciones**, Pirámide, 2001

Ríos, F. et al., **Bioestadística: métodos y aplicaciones**, Universidad de Málaga, 1999

Namakforoosh, M., **Metodología de la investigación**, Limusa, 2002

Carlberg, C.G., **Análisis estadístico con Excel**, Madrid: Anaya Multimedia, 2012

Pérez López, C., **Estadística Aplicada a través de Excel**, Prentice Hall, 2002

<http://knuth.uca.es/moodle/mod/resource/view.php?id=1126>, **Estadística Básica con R y R-Commander**,

<https://www.aulafacil.com/cursos/excel-word-powerpoint-access/open-office-calc-t296>, **Curso Open Office Calc**,

<https://estadisticaorquestainstrumento.wordpress.com/>, **Blog de Estadística**,

Recomendaciones